

T.C.

**MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI**

**GENÇ YETİŞKİNLİKTE ALGILANAN ANNE – BABA
TUTUMLARININ, KENDİNİ TOPARLAMA GÜCÜ VE
BENLİK SAYGISI ARASINDAKİ İLİŞKİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZEYNEP KÜBRA AKÇA

081106111

İstanbul, Nisan 2012

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI

**GENÇ YETİŞKİNLİKTE ALGILANAN ANNE – BABA
TUTUMLARININ, KENDİNİ TOPARLAMA GÜCÜ VE
BENLİK SAYGISI ARASINDAKİ İLİŞKİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZEYNEP KÜBRA AKÇA

081106111

Danışman Öğretim Üyesi:

Prof. Dr. H. Nermin ÇELEN

İstanbul, Nisan 2012

ÖNSÖZ

Öncelikle bu araştırmanın her aşamasında bana psikolojik ve akademik destek sağlayan danışmanım, canım Hocam Prof. Dr. Nermin ÇELEN'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Araştırmada yardım sağlayan meslektaşım, arkadaşım Serra Alemdar'a ve beni her zaman destekleyen canım aileme teşekkür ederim.

ÖZET

GENÇ YETİŞKİNLİKTE ALGILANAN ANNE – BABA TUTUMLARININ, KENDİNİ TOPARLAMA GÜCÜ VE BENLİK SAYGISI ARASINDAKİ İLİŞKİ (Yüksek Lisans Tezi)

Zeynep Kübra AKÇA

Danışman Öğretim Üyesi: Prof. Dr. H. Nermin ÇELEN

Bu çalışmada farklı tepkisellik, davranış beklentileri, davranış yönlendirmesi, psikolojik kontrol ve özerklik desteği gibi farklı etkileşim örüntü örneği sergileyen ailelerde yetişen bireylerin benlik saygılarını ve psikolojik dayanıklılıklarıyla (resilience) ilişkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Annem ve ben, babam ve ben ölçeği ile bireyin anne babayı algılaması tepkisellik, davranış beklentileri, davranış yönlendirmesi, psikolojik kontrol ve özerklik yönleri ile belirlenmiştir. Tepkisellik ölçümü, ana babalar tarafından gösterilen sıcaklık ve desteği, davranış kontrolü, ana babalar tarafından yapılan kural koyma ve yol gösterme gibi aktif kontrolü, psikolojik kontrol, zorlayıcı ve manipülatif kontrolü, özerklik desteği, çocukların özerk girişimlerinin desteklenmesini ve davranış yönlendirme, çocukların akademik ve sosyal yaşantısına ilişkin beklentilerini belirlemektedir. Bunlar belirlendikten sonra, tepkisellik, davranış beklentileri, davranış yönlendirmesi, psikolojik kontrol ve özerklik desteği olan ailelerde yetişen bireylerin benlik saygısı ve psikolojik dayanıklılıklarıyla (resilience) ilişkisi karşılaştırılmıştır. Bireylerin, benlik saygısı Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ) ile, psikolojik dayanıklılıkları 'Kendini Toparlama Gücü Ölçeği' ile saptanmıştır.

Bu araştırmanın örnekleme, 2011 yılında İstanbul ilinde ikamet eden 20 – 40 yaş arası genç yetişkinlerin seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilen, 95 kadın ve 105 erkekten oluşan 200 kişiyi kapsamıştır. Aile etkileşim örüntüsü 'Annem ve Ben' ölçeğinin beş alt alanları olan tepkisellik, davranış beklentileri, davranış yönlendirmesi, psikolojik kontrol ve özerklik desteği ile saptanmıştır.

Çalışmanın sonunda davranışları anneleri tarafından yönlendirilen bireylerin benlik saygısı düzeyleri daha düşük bulunmuştur. Annelerinden ve babalarından tepkisel davranış gören ve özerkliği desteklenen bireylerin kendini toparlama gücü yüksek bulunmuştur. Bu çalışma tepkisellik ve özerklik desteğinin psikolojik dayanıklılığı desteklediği ortaya konmuştur. Genç yetişkin erkeklerin genç kadınlara göre babalarından daha fazla psikolojik kontrol gördükleri belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Genç Yetişkinlik, Anne – Baba Tutumları, Benlik Saygısı ve Psikolojik Dayanıklılık

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN PERCEIVED PARENTAL ATTITUDE AND PSYCHOLOGICAL RESILIENCE AND SELF ESTEEM IN YOUNG ADULTHOOD (Master's Thesis)

Zeynep Kübra AKÇA

Thesis Advisor: Prof. Dr. H. Nermin ÇELEN

This study aims to show individuals raised in families displaying different interaction patterns such as reactional behavior, behavior expectation, behavior direction, psychological control and autonomy support and the connection between them and the individual's self-esteem and psychological resilience. Individuals' perception of parents, their reactional behavior, behavior expectation, behavior direction, psychological control and their autonomy are set according to "My mother and I" and "My Father and I" scales.

Reactional Behavior measurement sets the sincerity and support displayed by the parents, behavior control, active controls such as rules put by the parents and giving directions, psychological control, forcible and manipulative control, autonomy support, encouraging children's own self-autonomy and behavior direction and children's expectations about their academic and social life. After these are set, individuals raised in families with reactional behavior, behavior expectation, behavior direction, psychological control and autonomy support and their self-esteem and psychological resilience is compared. Individuals' self-esteem has been evaluated with Rosenberg Scale of Self-esteem and their psychological resilience has been evaluated with "scale of self-redress"

Example of this research includes 200 people. 95 of these people are women and 105 of them are men and they are picked out randomly as young adults living in Istanbul in 2011 whose ages range from 20 to 40. Family interaction pattern has been

confirmed by five sub categories of “my mother and I” scale which are reactional behavior, behavior expectation, behavior direction, psychological control and autonomy support.

At the end of the study the individuals whose behaviors are directed by their mothers are found to have lower self-esteem. The individuals who face reactional behaviors from their parents and those who get autonomy support are found to have higher chance for self-redress. This study displays that reactional behavior and autonomy support help psychological resilience. It has been found out that male young adults experience more psychological control from their fathers than female young adults.

Key Words: Young Adulthood, Parents Behaviours, Self-esteem and psychological resilience

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLO LİSTESİ	viii
1.GİRİŞ	1
1.1. Anne – Baba Tutumları	5
1.2. Benlik Saygısı	9
1.3. Psikolojik Dayanıklılık	10
1.4. Genç Yetişkinlik	15
1.5. Literatür Bilgisi	19
1.5.1. Psikolojik Dayanıklılık ile İlgili Yurtiçi ve Yurtdışında Yapılan Araştırmalar.....	19
1.5.2. Benlik Saygısı ile İlgili Yurtiçi ve Yurtdışında Yapılan Araştırmalar.....	28
1.5.3. Anne – Baba Tutumları ile İlgili Yurtiçi ve Yurtdışında Yapılan Araştırmalar.....	30
1.6. Araştırmanın Amacı	34
1.6.1. Hipotez	34
1.6.2. Diğer Araştırma Soruları.....	35
1.7. Araştırmanın Önemi	36
2. YÖNTEM	37
2.1. Örneklem	37
2.2. Veri Toplama Araçları	37
2.2.1 Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ).....	38
2.2.2. Kendini Toparlama Gücü Ölçeği.....	38
2.2.2.1. Geçerlilik.....	39
2.2.2.2. Güvenirlilik.....	39
2.2.3. Annem ve Ben, Babam ve Ben Ölçekleri.....	39
2.3. İşlem	41

2.3.1. Verilerin Çözümlemesi.....	41
3. BULGULAR.....	42
4. TARTIŞMA.....	69
5. KAYNAKLAR.....	77
6. EKLER.....	86
7. ÖZGEÇMİŞ.....	87

TABLÖLAR

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı	42
Tablo 2. Katılımcıların yaşlarına göre dağılımları.....	42
Tablo 3. Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımları.....	43
Tablo 4. Katılımcıların anne eğitim durumlarına göre dağılımları.....	44
Tablo 5. Katılımcıların babalarının eğitim durumlarına göre dağılımları.....	44
Tablo 6. Katılımcıların Annem ve Ben Ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları.....	45
Tablo 7. Katılımcıların Babam ve Ben Ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları.....	46
Tablo 8. Genç yetişkinlerde anne tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin düzeyi ve yönünü belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucu.....	47
Tablo 9. Genç yetişkinlerde anne tutumlarının benlik saygısını yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını belirlemek için yapılan regresyon analizi sonucu.....	48
Tablo 10. Genç yetişkinlerde baba tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin düzeyi ve yönünü belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucu.....	49

Tablo 11. Genç yetişkinlerde baba tutumlarının benlik saygısını yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını belirlemek için yapılan regresyon analizi sonucu.....	50
Tablo 12. Genç yetişkinlerde anne tutumlarının anne eğitim durumuna göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucu.....	51
Tablo 13. Genç yetişkinlerde baba tutumlarının baba eğitim durumuna göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucu.....	52
Tablo 14. Genç yetişkinlerde benlik saygısı düzeyinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu.....	54
Tablo 15. Genç yetişkinlerde anne tutumları ile kendini toparlama gücü arasındaki ilişkinin düzey ve yönünü belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucu.....	55
Tablo 16. Anne tutumlarının genç yetişkinlerde kendini toparlama gücünü yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını belirlemek için yapılan regresyon analizi sonucu.....	56
Tablo 17. Genç yetişkinlerde baba tutumları ile kendini toparlama gücü arasındaki ilişkinin düzey ve yönünü belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucu.....	58
Tablo 18. Baba tutumlarının genç yetişkinlerde kendini toparlama gücünü yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını belirlemek için yapılan regresyon analizi sonucu.....	59

Tablo19. Genç yetişkinlerde kendini toparlama gücünün cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu.....	60
Tablo 20. Genç yetişkinlerde anne tutumları ve baba tutumlarının alt boyutları arasındaki ilişkinin düzey ve yönünü belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucu.....	61
Tablo 21. Genç yetişkinlerde benlik saygısı ile kendini toparlama gücü arasındaki ilişkinin düzey ve yönünü belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucu.....	64
Tablo 22. Genç yetişkinlerde kendini toparlama gücünün 20-25 yaş arası katılımcılar ile diğer yaş grupları arasında farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonucu.....	65
Tablo 23. Genç yetişkinlerde benlik saygısının 20-25 yaş arası katılımcılar ile diğer yaş grupları arasında farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonucu.....	66
Tablo 24. Genç yetişkinlerin annem ve ben ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamalarının cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu.....	66
Tablo 25. Genç yetişkinlerin babam ve ben ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamalarının cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu.....	68

1. GİRİŞ

20. ve 21. Yüzyıldaki teknolojiadaki hızlı değişimler, göçler, ekonomik dalgalanmalar ve benzeri durumlar bireyi zorlamaktadır. Bireyin karşılaştığı bu zorlukların üstesinden gelebilmesi için psikolojik yapısal sağlamlık sahibi olması zorunlu hale gelmiştir. Bireyin bu özellikleri kazanması sürecinin temelleri çok erken yaşlarda atılmaktadır. Bireyin bu özelliklerini öncelikle aile içi etkileşim, ailenin içinde bulunduğu kültürel özellikler, toplumun sosyal değerleri, ekonomik koşulları biçimlendirmektedir. Kırkıncıoğlu'da (2003) Bireyin, içinde yaşadığı aile, sosyokültürel ve ekonomik koşullar içinde biçimlendiğini ifade etmiştir (aktaran, Onat, 2010).

Günümüze kadar aile yapıları, tutumları, çocukların bu tutum ve davranış algılayışları ve yaşam boyu kendilerini nasıl etkilediğine dair birçok çalışma yapılmıştır. Çocuk yetiştirme tekniklerinin bireyin farklı psikolojik özelliklerini etkilediğini gösteren çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu çalışmalar farklı bakış açısıyla birçok araştırmacı tarafından yapılmıştır (Baumrind, 1971; Steinberg, 2007).

Psikoloji literatüründe 20. yüzyıl'ın ortalarında özerkliğe ve bireyselliğe önem veren aile tipi ön plana çıkmıştır. Erikson (1963), Blos (1968) gibi gelişim psikolojisi alanında çalışan uzmanlar bireyselleşme ve ayrışmanın bireyin başarılı kimlik ve benlik saygısı gelişiminde önemli rol oynadığını belirtmişlerdir (Aktaran Kroger, 1989) Yirminci Yüzyılın ikinci yarısında Uzak ve Yakın Doğu'da Batı'dan etkilenen ama değerlerini muhafaza eden geleneksel toplumlarda hem özerklik hem

de ilişkililik anlayışının birlikteliğinin söz konusu olduğu melez (hibrit) aile modeli şekillenmeye başlamıştır (Kağıtçıbaşı, 2005). Orta Batı toplumda aşırı özerklik ve bireyselleşme anlayışının tırmanışı psikologları yeniden düşünmeye yönlendirmiş ve değerleri, davranış kalıpları, disiplin sistemleri ve beklentileri yüksek ailelerin önemi vurgulanmaya başlamıştır. O nedenle son zamanlarda ebeveyn beklentilerinin düzeyi ve ebeveynlerinden birinin otoriter olmasının o ailede yetişen bireylerin psikolojik özelliklerine olumlu katkısı olduğunu ortaya koyan çalışmalara rastlanmaktadır (Davis, Vida, ve Eccless, 2001; Pickhardt, 2011).

Bu çalışmaların yanı sıra Çocukların da aile içi etkileşimi algılamasının önemli olduğu vurgulanmaya başlamıştır (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2007). Rohner ve o'nun gibi düşünenler aile içi etkileşimin çocuklar tarafından farklı algılanmasının sonuçlarını ortaya koyan çalışmaları literatüre kazandırmıştır.

Anne – baba ya da çocuğu yetiştiren kişinin tepkiselliği, davranış beklentisi, davranışları yönlendirmesi, psikolojik kontrolü ve özerkliği desteklemesinin birey tarafından algılanması bireyin psikolojik yapısal özelliklerine yansımaktadır. Tepkisellik ölçümü, ana babalar tarafından gösterilen sıcaklık ve desteği, davranış kontrolü, ana babalar tarafından yapılan kural koyma ve yol gösterme gibi aktif kontrolü, psikolojik kontrol, zorlayıcı ve manipülatif kontrolü, özerklik desteği, çocukların özerk girişimlerinin desteklenmesini ve davranış yönlendirme, çocukların akademik ve sosyal yaşantısına ilişkin beklentilerini belirler (Çelen, 2007).

Psikolojik dayanıklılık (kendini toparlama gücü) ve benlik saygısı psikolojik yapısal özelliklere örnek olarak verilebilir. Psikolojik dayanıklılığın bireyin, ailenin,

toplumun ve kültürün güçlülüğünden etkilendiği ifade edilir. Psikolojik dayanıklılığın farklı elemanların birleşimi olduğu da bilinmektedir. Bunların bilinen en önemlileri bağlanma ve benlik saygısıdır. Gerçek anlamda tam bir tanımı olmasa da duygusal zararlara rağmen bireyin yetkilik işlevini sürdürebilmesidir (Glover, 2009).

Psikolojik dayanıklılık son yıllarda daha da önem kazanan bir kavramdır. Türkçe literatürde Kendini toparlama gücü olarak da bilinmektedir. Psikolojik Dayanıklılık, tekrar eski biçimini alma, esneklik anlamına gelmektedir (Sezgin, 2007). Psikolojik Dayanıklılığı olan bireyler, bir olay ya da durum karşısında psikolojik ve fizyolojik konumunu koruyabilir. Psikolojik dayanıklılık, olumsuz ve beklenmedik bir olay karşısında bireyin psikopatoloji geliştirmesine engel olmaktadır ve bireyin yaşamında ki stresli durumların üstesinden gelmesini kolaylaştırmaktadır. “Neden bazı insanlar baskı altında yıkılırken diğerleri şiddetli hastalık, sevilen birinin ölümü, yoksulluk ve hatta doğal afetler ve savaş gibi büyük felaketler karşısında zarar görmemiş görünmektedir?” (Eminağaoğlu, 2006). Aileleri tarafından olumsuz tutumlara maruz kalan çocuklardan bazıları benlik saygısını negatif yönde azaltırken, bazıları pozitif yönde geliştirir. Bu yüzden benlik saygısını etkilemekte olan dayanıklılık kavramını anlamak bu araştırma için önem taşımaktadır.

Benlik saygısı, kişinin kendine güven duyması, kendine saygı duyması ve kendini benimseyip değer vermesidir. Benlik saygısı yüksek olan bireylerin kendileriyle ilgili beklentileri yüksektir. Bu bireyler olumlu tutumları, davranışları ve elde ettikleri başarılarından dolayı kendi görüşlerini kabul ederler. Davranışlarına ve kazandıkları sonuçlara güvenirlir. Böylelikle birey, farklı görüşler karşısında kendilerini

kolaylıkla ifade edebilmektedirler. Ayrıca yeni fikirleri dikkate alırlar. Yüksek benlik saygısı, özgüven, başarılı olma arzusu ve iyimserlik gibi pozitif özellikler dışında başkaları tarafından değerli bulunma inancını da içermektedir (aktaran, Turanlı, 2010).

Benlik saygısı düşük olan bireylerin özgüveni azdır. Bir konuşma sırasında eleştiri almaktan çekinip, kendi fikirlerini dile getirmemektedirler. Bu bireyler katılımcı olmaktan çok dinleyici olmaktan yanadırlar (Korkmaz, 1996).

Yörükoglu'na (1985) göre, benlik saygısı, benlik imgesinin beğenilip benimsenmesi ile oluşur. Benlik saygısı, bireyin kendini değerlendirmesiyle birlikte benlik kavramının onaylanmasıyla oluşan beğeni durumudur. Benlik saygısı, bireyin kendini değerli, olumlu, sevilmeye değer bulmasıdır. Bireyin kendini varolan hali ile kabullenme ve özgüvenini sağlayan olumlu bir ruh halidir (aktaran, Şahin Güler, 2006).

Bağlanma birey ile anne-babaları ya da kendilerine bakan büyüten kişi arasında Kurulan, duygusal açıdan pozitif ve yarar sağlayıcı bir ilişkidir (aktaran; Öztürk, 2002). Bağlanmanın Bowlby'e (1973) göre çocuk tarafından yaşamsal bir önemi vardır. Bowlby hayvanlarla yaptığı gözlemlerden anneye yapışmanın veya takip etmenin bebeğin yaşama şansını arttırdığı sonucuna varmıştır. İnsanlarda bağlanmanın bunun ötesinde olduğunu öne sürmüştür. İnsanın yaşamı için bağlanmanın üç temel işlevi vardır; dünyayı keşfederken geri dönülebilecek güvenli bir liman olma, fizyolojik gereksinimleri karşılama, hayata dair güven duygusunu geliştirebilmesidir. Bowlby, bireyin bu gereksinimleri yeterli düzeyde

karşılanmadığında bireyde gelişen benlik algısıyla bağlantılı olarak psikolojik sorunların gelişebileceğini öne sürmüştür (aktaran, Tüzün, Sayar, 2006).

Son yıllarda Batı kültüründe bireyselleşmeye ve ayrılmaya çok önem verilmiştir. Ancak bazı araştırmacılar, örneğin Boocock, (1972), ayrışma ve bireyselleşme düzeyinin artmasını gençlerin yaşantısına kaos getirdiğini ifade etmiştir (Aktaran Chen ve Lan, 1998).

Psikolojik dayanıklılığın sosyallik, özerklik, iç denetim odağı, benlik kavramı, bilişsel üstünlük ve öğretmenlerle işbirliği ile ilişkisi vardır. Ancak bu çalışmada benlik kavramı ile olan ilişkisi ele alınmıştır.

Yukarıdaki kuramsal bilgiler doğrultusunda bu araştırmada; duygusal bağımlı bireyselleşmenin ağırlık kazandığı varsayılan toplumumuzdaki aile içi farklı etkileşim örüntüleri incelenerek bunların gencin psikolojik dayanıklılık ve benlik saygısına etkisi araştırılmıştır.

1.1. Anne Baba Tutumları

Rohner ve arkadaşları (2008), anne baba tutumları ve bu tutumların bireyler tarafından algılanışı çocuğun bağlanma davranışının gelişiminde önem taşımakta olduğunu ifade etmişlerdir.

Baumrind (1971), Anne ve baba tutumlarının bireylerin üzerindeki etkilerini araştıran en önemli kişilerdendir. Baumrind'e göre; ebeveyn olmak, tek başına ve

birlikte çocuğu etkileyen davranışların bütünüdür. Anne baba tutum ve davranışlarını araştıranların birçoğu Baumrind'i temel almışlardır (Aktaran Sayın, 2007).

Baumrind, çocuk yetiştirmede anne baba tutumlarını sınıflandırırken dört ana boyut tespit etmiş ve bu boyutlara göre sınıflandırmasını gerçekleştirmiştir. Bu boyutlar; kontrol, bakım/destek, açık iletişim ve olgunluk beklentisi boyutlarıdır. Kontrol boyutu ebeveyn tarafından konulan kurallara çocuğun ne ölçüde uyması gerektiğini göstermektedir. Açık iletişim boyutu ebeveynlerin karar alırken çocukların fikirlerine ne derecede önem verdiklerini gösterir. Olgunluk beklentisi boyutu ebeveynlerin çocukları zihinsel, duygusal ve sosyal alanlarda başarılı olmaları için ne derecede desteklediklerini gösterir. Bakım-destek boyutu ise ebeveynlerin çocuk ile olan ilişkilerinde ne derece sıcak, yakın ve sevecen olduklarını gösterir. Baumrind'in sınıflamasına göre kontrol ve olgunluk beklentisi boyutlarında yüksek, diğer iki boyutta düşük dereceye sahip ebeveynler otoriter olarak sınıflanırken dört boyutta da yüksek dereceye sahip ebeveynler demokratik olarak sınıflanmaktadırlar. İzin verici ebeveynler ise kontrol ve olgunluk beklentisi boyutlarında düşük diğer iki boyutta ise yüksek dereceye sahiptirler (aktaran, Erdoğan, Uçukoğlu, 2006).

Baumrind, Maccoby ve Martin (1971), ebeveyn tutumlarını dört boyutta ele almıştır. Bunlar, otoriter, otoriteryen, izin verici, reddedici/ihtmal edici'dir (Aktaran, Bukatho ve Daehler,1992).

Otoriter çocuk yetiştirme tutumuna göre, ebeveynler itaate önem verirler. Disiplinleri katı ve cezalandırıcıdır. Çocuklarla iletişime açık değildirler. Çocukların kendilerine koyulan kurallara uymalarını sorgusuz beklerler. Tutumları çocuğun özerkliğini

kısıtlamaya yöneliktir. Otoriteryen çocuk yetiştirme tutumuna göre, ebeveynler disiplinli ancak çocuklarla iletişime açıktır. Çocuğa belli kurallar koyarlar ancak çocuğun kimliğine ve becerilerine uygun beklentileri vardır. Çocuğun sorumluluğunu üstlenirler fakat çocuğun özerkliği gelişmesi yönünde yetiştirme tutumu sergilerler. Disiplinle ilgili çocuğa karşı açıklayıcıdır ve çocuğun fikrini dinlerler İzin verici çocuk yetiştirme tutumuna göre, ebeveyn çocuğa kabul edici bir yaklaşımda bulunur. Bu ebeveynlerin çocuklarından davranış beklentileri düşüktür. Çocuk özgürdür. Bu tutumu benimseyen anne babalara göre çocuğu kısıtlamak, çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir Reddedici / ihmal edici çocuk yetiştirme tutumuna göre, ebeveynin talepleri azdır, tepkili değildir, iletişimi kısıtlıdır. Bu tutumdaki ebeveynler çocukların temel ihtiyaçlarını karşıladıkları halde çocukların hayatlarından kopuklardır (Steinberg, 2007).

Baumrind (1971), farklı aile tiplerinin çocuk yetiştirme tutumlarının bireyin psikolojik özelliklerini etkilediğini belirtmektedir. Rohner (2008) ise farklı aile tutumlarının çocuğun kabul ya da reddedilmeyi algıladığını belirtmiştir Farklı ana baba tutumlarının bireyleri farklı yönde etkilemesi görülmektedir (Aktaran Steinberg, 2007; Aktaran Çelen, 2008).

Rohner (2008), tarafından ebeveyn kabullenme ve reddetme teorisi geliştirilmiştir. Bu teoriye yönelik Rohner 1960'larda ebeveyn kabul ve red ile ilgili 20 sene süren bir çalışma yapmış. Bu çalışma Amerika'da başlayan kültürlerarası bir araştırmadır. Bu çalışmalarda, çocukların aile tutumlarını algılama ölçekleri ve ebeveyn – çocuk ilişkileri anketi kullanılmıştır (Aktaran Rohner, Khaleque, Cournoyer, 2008).

1980 ve 1990'larda kabullenme konusunda Amerika'da bağımsız araştırmalar yapılmıştır ve bu araştırmalardan önemli birisi; Rollins ve Thomas (1979) tarafından yapılan çalışmadır. Bu çalışma geleneksel sosyoloji ile ilgilidir ve bunu araştırırken ebeveyn desteği ve ebeveyn destekleyici davranışları konusu incelenmiştir. Tüm çalışmalar doğrultusunda reddedilmenin birey üzerinde kaygı yarattığı, ilişkilerde sorunlara neden olduğu belirlenmiştir. Bireylerin, ebeveynlerinin tutumlarını algılamaları da önem taşımaktadır. Rohner (1981) bu konunun üzerinde durmuş ve reddetme tutumu göstermeyen bir ebeveynin birey tarafından reddedildiğini algılayabildiğini ifade etmiştir. Bu yanlış algılama bireyde duygusal, davranışsal sıkıntılar ortaya çıkarabilmektedir (Aktaran Rohner, Khaleque, Cournoyer, 2008).

Anne baba ya da çocuğu büyüten yetiştiren kişi ve çocuk arasındaki iletişimin çocuğun benlik gelişimi ile önemli ölçüde ilişkisi vardır. Yapılan çalışmaların çoğunda sağlıklı iletişimin, demokratik ailede yetişen bireylerde geliştiği görölmektedir (Aktaran, Bukatho ve Daehler,1992).

Ebeveynin tüm tutumları her şeyde olduğu gibi benlik saygısında da çok önemli ölçüde katkısı vardır. Benlik kavramı (self concept) bireyin kendisi ile ilgili algılarının, yüklemelerinin, geçmiş yaşantılarının, gelecekle ilgili hedeflerinin ve sosyal rollerinin zihinde temsili, kavramsal ben olarak odaklaşmasıdır (aktaran, Türe, 2010).

1.2. Benlik Saygısı

Rogers (1959), benliği, bireyin kendisinin farkında olduğu algılamalarının örgütlenmiş bir biçimi olarak açıklamaktadır. Bireyin benliği, onun kendisiyle ilgili düşüncelerini ve algılamalarını kapsamaktadır. Rogers benlik saygısı kavramını kullanmamaktadır. Ancak kendini kabul, kendine saygı gibi kavramlarla benlik saygısını belirtmektedir (Aktaran Cüceloğlu, 2000).

Rosenberg (1965), benlik saygısını kişinin kendine yönelik olumlu veya olumsuz yaklaşımı olarak belirler. Bu duruma göre, bireyin kendine yaklaşımı olumsuz ise benlik saygısı düşük, olumlu ise benlik saygısının yüksek olduğu belirtilmektedir. Yüksek benlik saygısına sahip bireyler, kendine saygı duymakta ve kendini değerli görmektedir. Düşük benlik saygısına sahip bireyler kendisini süregelen ve kalıplaşmış bir şekilde olumsuz görmesidir (Aktaran Hamarta, Arslan, Saygın, Özyeşil, 2009).

Özgüven problemi yaşayan bireylerin benlik saygısı düşüktür. Kendi fikirlerini topluluk içinde açıkça ifade etmekten çekinirler. Genellikle buldukları ortamda çekingendirler (Korkmaz, 1996).

Benlik saygısı, kendine güvenle çok yakından ilişkilidir. Güven kazanımını ebeveyn tutum ve davranışlarının bütünü oluşturmaktadır. Bireyin sağlıklı bağlanma ve ayrışma yaşaması güven kazanımını olumlu yönde etkilemektedir. Benlik saygısı da kendine güven gibi bu yönde gelişmektedir. Bu bireylerin belli hedefleri vardır. Kendilerini değerli görmektedirler.

Bowlby (1973), erken dönemde kurulan bağlanma ilişkisinin, benlik saygısının oluşumunda temel teşkil ettiğini belirtmiştir.

Kendine güven ve benlik saygısının çocukluk yıllarımızda ebeveyn tarafından kabul görüş ile yakından ilişkilidir. Anne ya da bakım veren kişi tarafından sergilenen tutumlar bireyin güven gelişiminin zemini oluşturmaktadır.

Adams'a (1995) göre, benlik saygısı, benliğin duygusal boyutu ile ilişkilidir. Birey, kim olduğuyla ilgili düşüncelere sahip olması ile birlikte, kim olduğuyla ilgili belirli duygulara da hakimdir. Bu durumda benlik saygısı, bireyin kendi benliğini değerli kılma anlamı taşımaktadır. Fennell'e (1997) göre, yüksek benlik saygısına sahip bireyler, kendine saygı duymaktadır ve kendini toplumda değerli görmektedir. Düşük benlik saygısına sahip bireyler, tekrarlayıcı olarak kişinin kendisini olumsuz değerlendirmesi ve algılamasıdır (aktaran, Hamarta, Arslan, Saygın, Özyeşil, 2009).

1.3. Psikolojik Dayanıklılık

Psikolojik dayanıklılığın (resilience) ortaya çıkışı 2. dünya savaşı zamanına dayanmaktadır. Psikolojik dayanıklılığın anlamı, bireyin her alanda zor bir durum esnasında tekrar ayakta durabilme, herhangi bir sıkıntı olduğunda o sıkıntıyla başa çıkabilme becerisidir. Ülkemizde İngilizce "bouncing back" sözcüğünden türetilmiş olan "kendini toparlama gücü" olarak da kullanılmaktadır. Psikolojik dayanıklılığın gelişiminde birey, aile ve toplumun önemi vardır. Psikolojik dayanıklılığın gelişmesinde; ev ortamında koşulsuz destekleyici bir ebeveyn olması, ailenin geleneklerini ve rutinlerini sürdürmesi, evde bireye becerebileceği görevler vermesi

önemlidir. Bunlar, bireyin beceri geliştirmesi, problem çözüme becerisi ve özgüven gelişiminde katkı sağlamaktadır. Psikolojik dayanıklılık, zor ya da tehdit edici durumlara rağmen kişinin başarılı adaptasyonunu sağlaması olan kapasitesi, süreci ve sonucudur. Psikolojik dayanıklılık, bireyin zor durumlar karşısında üstesinden gelebilme ve uyum sağlama sürecinin ana faktörüdür (Glover, 2009).

Psikolojik dayanıklılık, stresin olumsuz etkilerini azaltan ve hastalıklara neden olan gerginliği önleyen bir kişilik yapılanması olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, dayanıklılık düzeyi yüksek bireyler, günlük aktivitelerine devam ederler, hayatlarını kontrol edebilirler ve onlar için beklenmedik ani değişimler gelişmek için fırsattır. Yaşamdan uzaklaşma, kontrol edememe, değişim ve gelişime karşı dayanıklı olmayan bireylerde görölmektedir (Klag ve Bradley, 2004). (aktaran, Kurt, 2011).

Kendini toparlama gücü ile ilgili literatüre bakıldığında, olumsuz yaşam koşullarının üstesinden gelme konusunda, olumlu olmanın (Benard, 2004; Kumpfer, 1999; Martinek & Hellison,1997), yüksek özyeterlik düzeyine sahip olma (Benard, 2004; Masten, 1994; Rak & Patterson, 1996) ve karşılaşılan stresli olaylar karşısında mücadele etme stratejisini kullanarak stresi kontrol etmenin (Dumont & Provosk, 1999; McMillan & Reed, 1994; Steinhardt & Dolbier, 2008), olumsuz durumlarda kendini toparlama gücünün geliştirilebilmesine yardımcı olduğunu göstermektedir (aktaran, Terzi, 2008).

Psikolojik dayanıklılık ile ilgili araştırmacılar tarafından birçok tanımlama yapılmıştır. Dayanıklılık, yılmazlık, esneklik ya da tekrar eski biçimini alma ile bağlantılıdır. Dayanıklı kişiler, stres ve olumsuz koşullar karşısında mücadele etme,

varlığını devam ettirme ve problem çözme becerileri gösterir. Psikolojik dayanıklılık, bireyin strese dayanabilme ve psikolojik anlamda olumsuz tutum sergilememesini içermektedir.

Psikolojik dayanıklılık birey ve çevre etkileşimi ile ortaya çıktığından ve dayanıklılığı etkileyen koşullar aile, okul, komşular ve toplumu içerdiği için dayanıklılığa ekolojik bakış açısıyla bakılabilmektedir. Ekolojik bakış açısı "birey ve çevre arasındaki karmaşık transaksiyonlara atıfta bulunan çok yönlü bir kavramsal temel" ve gelişimsel süreçlere olumlu bir bakış açısı sunmaktadır (Greene, 1999, sf. 259). Buna ek olarak ekolojik bakış açısı, insan davranışına yönelik nedensel yaklaşmayan bir düşünce yapısına sahiptir. Yani davranış, tek bir nedenin sonucuna bağlı olmamakta, zaman içinde birey ve çevre etkileşimine bağlı olarak oluştuğu görülür (Nash ve Fraser, 1998) (aktaran, Eminağaoğlu, 2006).

Psikolojik dayanıklılığa sahip kişiler, olumsuz olaylar karşısında psikolojik olarak sağlam kalmasını kapsamaktadır. Dayanıklı kişiler, olumsuz olaylar ve stresör faktörler karşısında sağlam durabilir ve olumlu problem çözme becerileri ile sorunun üstesinden gelebilir (Garmezy, 1991).

Dayanıklılık bireyin, ailesinin ve içinde bulunduğu toplumun ve kültürün gücünden etkilenmektedir. Psikolojik dayanıklılık özellikle iki faktöre bağlanmaktadır. Bunlar özgüven ve bağlanmadır (Oshio, Kaneko, Nagamine, Nakaya, 2003; Daniel ve Wassell 2002).

Psikolojik dayanıklılık bireyin psikolojik esneklik, değişen çevreye başarıyla uyum sağlayabilmesi ile ilgilidir (Harriman, 1958; Cicchetti ve Cohen, 1995). Psikolojik dayanıklılık kişilik yapısının sağlamlığı ile ilişkilendirilir (Maddi ve Koshbaba, 1994; Florian, Mikulincer ve Taubman, 1995; Ramaniahi Sharpe ve Byravan, 1999). Son dönemlerdeki çalışmalar, psikolojik dayanıklılığın, hem risk hem de koruyucu süreçler arasında etkileşim yaratan bir dinamik süreç olduğuna işaret etmektedir. Rutter (1985,1999), aynı zamanda olumsuz yaşantının etkilerini değiştirmek ve bireyin iç ve dış uyaranlara karşı algısını oluşturan dinamik bir süreç olarak da kabul gördüğünü belirtmiştir (Aktaran Çelen, 2008). Psikolojik dayanıklılık, bireyin olumsuz olaylar karşısında kendini iyileştirebilme ve olaylarla yüzleşebilme yetisidir. Psikolojik dayanıklılığın bireysel faktörlerden, iç kontrol, sosyalleşme, bilişsel esneklik ve kendini olumlu algılama ile, sosyal faktörlerden ise aile, akran çevresi ve toplum ile ilişkisi belirtilmiştir (Çelen, 2008).

Psikolojik dayanıklılık ile Block ve Block'un ego-dayanıklılığı kavramının iki temel noktada birbirinden ayrıldığını Luthar ve arkadaşları (2000) göstermiştir. Buna göre ego dayanıklılığı bireyin bir kişilik özelliğı iken, dayanıklılık dinamik bir gelişimsel süreçtir. Ayrıca ego-dayanıklılığı önemli düzeyde olumsuzluğu önceden varsaymazken, dayanıklılıkta bu tür bir olumsuz koşul bulunmaktadır. Masten (1994) dayanıklılık teriminin yalnızca, zor yaşam koşulları altında olumlu uyumun sürdürülmesi için kullanılmasını önermektedir. Masten “dayanıklı olma” kişilik özelliğıyle ilişkili olduğunu belirtmektedir. Masten ve arkadaşlarına göre (1990) dayanıklılık, anlamlı tehdit altındayken içsel ya da dışsal dengeyi yeniden yapılandırma veya sürdürme çabası göstererek, olumsuz yaşam koşullarından daha da güçlenerek ve daha fazla içsel kaynağına sahip olarak kurtulmalıdır. Buna ek olarak,

stres ve olumsuz yaşam olaylarının varlığına karşın iyi gelişimsel sonuçları ve korunan becerileri ifade etmektedir (aktaran, Eminağaoğlu, 2006).

Birçok araştırmacıya göre dayanıklılık, anlamlı düzeyde olumsuz bir koşulun söz konusu olduğunda olumlu uyumu gösteren dinamik bir süreci göstermektedir. (Garmezy, 1990; Luthar ve Zigler, 1991; Masten ve ark., 1990; Rutter, 1990; Werner ve Smith, 1982; 1992). Burada iki önemli içerik vardır. Tehdit veya şiddetli bir olumsuz olayla karşılaşma ve gelişimsel sürece yönelik bu saldırının varlığına karşılık olumlu uyuma ulaşmadır (aktaran, Eminağaoğlu, 2006).

Psikolojik dayanıklılık iki temel saptamada bulunmayı gerektiren çıkarımsal ve bağlamsal bir yapıdır. Bunlardan birincisi, çıkarımın tehdit yönüdür. Bu anlamda, gelişimleri boyunca anlamlı bir tehditle karşılaşmamış bireyler dayanıklı olarak değerlendirilmezler. Masten ve arkadaşları (1990) üç grup dayanıklılık olgusundan söz etmektedir.

Psikolojik dayanıklılığın birinci temel olgusu; “olumsuzluklara rağmen mevcut zorlukları aşan ve beklenenden daha iyi gelişim gösteren bireylerin ayakta kalmalarını sağlayan özellik veya kişisel bir yeteneğe sahip oldukları inancını tanımlamak için kullanılmaktadır. Zor ve olumsuz yaşam koşullarında yetişmiş bireylerin, bu koşullara rağmen başarılı bir yaşam öyküsüne sahip bireylerin, olumsuz yaşam koşullarında yetişen bireylerin ve bu anlamda risk teşkil eden bireylerin başarılı sonuçlar elde edebileceği değişkenleri belirlemeyi amaçlayan sistematik yılmazlık çalışmalarında da karşılaşılan sonuçlar ile benzerlik göstermektedir.

Psikolojik dayanıklılığın ikinci temel olgusu; stresli yaşam deneyimleri karşısında bireyin kolay uyum sağlayabilme durumudur. Böyle yılmazlık olgusu çalışmalarında boşanma, ailede çatışma gibi temel bir stres faktörü temel olarak alınmaktadır. Bazı çalışmaların odak noktası ise, yakın zamanda olmuş olan birden fazla ve farklı stres faktörlerinin bir arada incelenmesidir. Bu çalışmalar çocukların davranışları üzerinde değişik stres kaynaklarının etkisi ile, olumsuz etkilerini azaltan koruyucu özellikleri veya etkilenebilirliklerini arttıran nedenleri araştırmaktır.

Psikolojik dayanıklılığın üçüncü olgusu ise travma ile başa çıkabilmektir. Bununla ilgili araştırmalar, travmanın etkilerinden kurtulma konusunda önemli rol oynayan bireysel özellikleri ve farklılıkları kapsayan çalışmalardır. Stres kaynakları aşırı veya yaşamı tehdit edici boyutlara ulaştıklarında, dayanıklılık, yerini travmatik yaşantıya bırakır (Masten, 1990). Kişiler bu tür streslerden az ya da çok etkilenebilir ve bu beklenen bir durumdur. Bu noktada önemli olan yaşanan olumsuz olaydan dolayı varolan strese karşı güçlü olabilme ve problem çözme becerisine sahip olmaktır (aktaran, Gökmen, 2009).

1.4. Genç Yetişkinlik

Genç yetişkinlik, kimliği biçimlenmiş meslek edinmiş, anne babadan bağımsızlık kazanma, uzun vadeli eş seçimi gerçekleştirmiş. Levinson 1970, genç yetişkinliği 17-40 yaş aralığında belirtmiştir (Aktaran Çelen, 2007, Cavanaugh, Fields – Blanchard, 2002).

Ankay'a (1997) göre, genç yetişkinlikte ise birey, çocukluk ve ergenliği sona erdirerek, ekonomik ve duygusal yönden bağımsızlaşmaya başlar. Birey toplumda kendisine yer edinme mücadelesi gösterir. Bu dönemdeki yakın ilişkiler, yaşamını sürdüreceği bireyi bulma yönünden önemlidir (aktaran, Eryılmaz, 2004).

Erikson (1984) genç yetişkinlikte, kimlik arayışından çıkan birey, kendi kimliğini diğer bireylerle kaynaştırmaya istekli olduğunu ifade eder. Genç yetişkin bu dönemde yakın ilişkiler kurmaya hazırdır. Benlik yitimi korkusu nedeniyle genç yetişkin yalnızlık yaşamaktan kaçınmaktadır. Birey bu durumun sonucu olarak yakın ilişkiler kurmaya yönelmektedir (aktaran, Eryılmaz, 2004).

Aydın (2002) genç yetişkinlik dönemini, kişilerarası ilişkilerin yaşamda odak noktası olduğu, daha yakın ilişkilerin kurulduğu gelişim dönemi olarak görmektedir. Genç yetişkinlik dönemi, geç ergenlik döneminden başlayarak, orta yaşa kadar gelen, 20–45 yaşları arasındaki yaşam dönemini kapsayan dönemdir. Bu dönem, işe başlama, eş seçimi, toplum içinde uygun bir yer edinme ve diğer bireylerle sağlıklı ilişkiler kurabilme gibi gelişim evrelerini kapsamaktadır (aktaran, İmamoğlu, 2008).

Erikson'a (1982) göre, kişilerarası ilişkilerin önemli yeri olduğu bireyin kişisel özelliklerine, donanımlarına, kültürel yapılanmasına, diğer bireyler ile yakınlığın sağlıklı şekilde kurulması ve bu dönemdeki gelişim görevlerinin başarı ile tamamlanması anlamına gelmektedir (aktaran, İmamoğlu, 2008).

Genç yetişkinlik dönemi, yaşam dönemleri arasında en hızlı değişim gösteren gelişim dönemi olarak değerlendirilmektedir. Kişi bu dönemde bir iş bulma, işte yer edinme,

eş seçme, eşle birlikte yaşamayı öğrenme, farklı sosyal gruplar ile yaşama ve sosyal ortamlarda farklı bireylerle ilişki kurma gibi yaşamını etkileyen temel yapıları oluşturmaktadır.

Aydın'a (2002) göre, genç yetişkinlik, "ergenlik döneminin sonundan başlayarak, orta yaşa kadar gelen, 20–45 yaşları arasındaki yaşam dönemini kapsayan işe başlama, eş seçimi, eşle yaşamayı öğrenme, toplum içinde makul bir kuruma girme ve bulunduğu ortamlarda diğer insanlarla sağlıklı ilişkiler kurabilme gibi gelişim görevlerini barındıran gelişim dönemidir" (aktaran, İmamoğlu, 2008).

Gelişim Psikolojisi alanında oldukça yankı uyandıran, Arnett'in (2000) öne sürdüğü, ergenlikle genç yetişkinlik arasında yer alan "Beliren Yetişkinlik" yaklaşımı bu çalışmanın kuramsal çerçevesinde yer almaktadır. Beliren yetişkinlere, kendine odaklı olmak alacakları kararlara rehberlik edecek deneyimleri kazanmalarını sağlar. Beliren yetişkinlik, birçok olasılığın deneyimlendiği bir dönemdir. Bu dönem bireylerin yaşamlarında önemli değişiklikler gerçekleştirmek için fırsatlarının olduğu ve beklentilerinin yüksek olduğu dönemdir .

Arnett'e (2000) göre, beliren yetişkinliğin en belirgin özelliği bir deneme ve keşfetme dönemi olmasıdır. Beliren yetişkinlik, evlilik yaşını yirmili yaşların ortalarına ya da sonlarına ertelemek ve eğitim süresini uzatmak gibi deneyim edinmeyi ve keşfetmeyi kapsamaktadır. Beliren yetişkinlik döneminde, geleceğe yönelik umutlar yüksektir. Bir çok beliren yetişkinin yaşamında zorluklar ve sorunlar olmasına rağmen geleceğe bakışları umutludur ve bu yönde inançları yüksektir.

Arnett'e (2000) göre, "Beliren yetişkinlik, son yarım yüzyılda ortaya çıkan, ortalama evlilik ve çocuk sahibi olma yaşındaki ani yükselişe bağlı olarak oluşan, sanayileşmiş toplumlarda görülen, kültürel, toplumsal, ekonomik ve demografik değişimlerin yaşandığı yeni bir yaşam dönemidir".

Bu dönem, genç bireylerin artık ergen olmadıkları, ancak yetişkin de olmadıkları, ergenlikle genç yetişkinliği bağlayan gelişimsel bir dönemdir. Bu gelişimsel dönem, 18- 25 yaş arasında, kendine odaklanma, kimliğini keşfetme, olasılıklar ve değişikliklerin olduğu bir dönemdir. Beliren yetişkinlik dönemi, anne – baba kontrolünden bağımsız bir biçimde yaşanan kendini keşfetme dönemidir (Arnett, 2007).

Atak' (2005) göre, Türkiye'deki bireylerin beliren yetişkinlik döneminin keşfetme, araştırma, değişkenlik, kendine odaklanma ve pek çok alanda özgürlük gibi özelliklerden en çok 20–22 yaş arasında olduğunu belirtmektedir. Bireyler, farklı bir şehirde üniversite eğitimi görmeye başladıklarında, ailelerinden ayrılıp kendi ayakları üzerinde durmaları ve ekonomileri üzerinde kendi sorumluluklarını almaları olasıdır. Ayrıca farklı fiziksel, sosyal ve kültürel çevrelere giren beliren yetişkinlerin, bu dönemin kendilerine sunduğu keşif, deneyim edinme ve kendine odaklanma özelliklerine uyumlu olarak kültürel etkinliklere katılmaları olasıdır.

1.5. Literatür Bilgisi

1.5.1. Psikolojik Dayanıklılık ile İlgili Yurtiçi ve Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Voegler (2000), tarafından yapılan çalışmada, barınakta yaşayan 9–15 yaş grubu 50 çocuk ve anneleriyle görüşerek evsiz gençlerin dayanıklılığı üzerinde kümülatif riskin etkisini azaltmada çocuk ve anne faktörlerinin rolü araştırmıştır. Çocukların dayanıklılığı çeşitli ölçeklerce ölçülmüştür. Yüksek risk karşısında sosyal davranışlar, sosyal yaşantılar ve affektif yanıtlardan yüksek puan alma ile tanımlanmıştır. Çocukların dayanıklılığıyla, bilişsel yetenek, uyum, sosyal öz-etkililik gibi bireysel özellikler ilişkili bulunmuştur (aktaran, Gökmen, 2009).

Balacas (1999), tarafından yapılan çalışmada, evsiz 22 anne-çocuk çiftiyle yaptığı araştırmada, ilkökul dönemindeki evsiz çocukların dayanıklılığı ile ailelerinin dayanıklılığı arasındaki ilişki incelenmiştir. Çocuklarda dayanıklılığın ölçümü olarak benlik-saygısı ele alınmıştır. Aile dayanıklılığının ölçümü olarak da aile güçlülüğü ve aile problem çözme iletişimi temel alınmıştır. Çocukların dayanıklılığı ile aile dayanıklılığı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (aktaran, Gökmen, 2009).

Shepperd ve Kashani (1991), tarafından yapılan çalışmada, psikolojik dayanıklılığın yükümlülük, kontrolü elinde tutma ve mücadelecilik boyutları ile stresin fiziksel ve psikolojik belirtileri arasındaki ilişki incelenmişlerdir. 14–16 yaş arasındaki 75 kız ve 75 erkek öğrenciye ‘Dayanıklılık Ölçeği’, ‘Disfonksiyonel Belirtileri Değerlendirme Ölçeği’, ‘Somatik Sorunları Değerlendirme Ölçeği’ ve ‘Stres

Düzyini Ölçme Araçları' uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçları; düşük stres düzeyine sahip erkeklerin yükümlülük ve kontrolü elinde tutma ile ilişkili olarak daha düşük düzeyde psikolojik ve fiziksel belirtiler gösterdiğini; yüksek stres düzeyine sahip erkeklerin yükümlülük ve kontrolü elinde tutma düzeyleri düşük olduğu zamanlarda daha fazla psikolojik ve fiziksel belirtilere sahip olduklarını göstermiştir. Buna ek olarak, mücadelelilik boyutu ile stres arasında özellikle kadınlarda önemli düzeyde bir ilişki bulunmuştur (aktaran, Kurt, 2011).

Li-Ping Tang ve Hammontree (1992), tarafından yapılan çalışmada, polis memurlarının mesleki stres, yaşam stresi, hastalık, iş yoksunluğu ve atılganlığın psikolojik dayanıklılık düzeyleri üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Araştırma kapsamında Polis Merkezinde görevli 32–37 yaş arasındaki 60 polis memuruna 'Polis Stres Ölçeği', 'Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği' ve 'Stresli Yaşam Olayları Ölçeği' uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçları, psikolojik dayanıklılık düzeyleri yüksek polislerin gelecek yaşantılarında ve meslek hayatlarında çok daha az hastalığa yakalandıklarını göstermiştir. Ancak geleceğe yönelik iş kaybı düşüncesine sahip polislerin daha stresli bir yaşam sürdürdükleri ve psikolojik dayanıklılık düzeylerinin daha düşük olduğu saptanmıştır. Bunlara ek olarak bir diğer sonuç ise, sosyal desteğin stres düzeyi üzerinde önemli bir etkisi olduğudur (aktaran, Kurt, 2011).

Gökçe (1993), tarafından yapılan çalışmasında üniversite öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık ile ruh sağlığı arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini, Ege Üniversitesi hazırlık ve 1. sınıf öğrencilerinden toplam 326 öğrenci oluşturmuştur. Bireylere 'Bireysel Bilgi Formu', 'Katz KSA-S Uyum Skalası',

‘Dayanıklılık Ölçeği’, ‘Stresle İlgili Faktörler Ölçeği’ ve ‘Stresle Başa Çıkma Yöntemleri Ölçeği’ uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, bireylerin yabancılaştırmadan hayata, işe veya okuluna bağlanma inancı, olayları kontrol edebileceği ve değişimleri tehdit edici bir durum yerine mücadeleye davet olarak değerlendirebilme özellikleri stres algısı üzerinde etkili olmakta ve kişinin daha az hastalanmasını sağladığı saptanmıştır. Ayrıca dayanıklılık puanı yüksek olan öğrencilerin ruh sağlığı ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının, dayanıklılık puanı düşük olan öğrencilerin ruh sağlığı ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu; stresle başa çıkabilen öğrencilerin dayanıklılık düzeyinin yüksek olduğu ayrıca dayanıklılık düzeyi düşük olan öğrencilerin etkisiz başa çıkma yollarını, dayanıklılık düzeyi yüksek olan öğrencilerin ise etkili başa çıkma yollarını kullandıkları belirlenmiştir. Psikolojik dayanıklılık düzeyi arttıkça ruh sağlığının olumlu yönde etkilendiği saptanmıştır (aktaran, Kurt, 2011).

Cencirulo (2001), tarafından yapılan çalışmada, ilköğretim ikinci kademe öğretmenlerinin iş doyumu ve dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişkiyi demografik değişkenlerden yararlanarak incelemiştir. Bu çalışmada 224 öğretmene ‘İş Doyumu Ölçeği’ ve ‘Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği’ uygulanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, kişilik yapısına bağlı olarak psikolojik dayanıklılık düzeyi ile iş doyumu arasında anlamlı ilişki olduğu ve deneyim süresi ve yaş değişkenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeyini ve iş doyumunu etkilemediği sonucuna varılmıştır (aktaran, Kurt, 2011).

Durak (2002), tarafından yapılan çalışmada, psikolojik belirtileri yordamada stresin ve strese karşı direnç sağlayan kişilik özelliklerinin etkisi araştırılmıştır. Buna ek

olarak Türk örnekleminde Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğinin (PVS III-R) psikometrik özellikleri test edilmiştir. Psikolojik belirtileri yordamada; psikolojik dayanıklılığın, algılanan sosyal desteğin ve başa çıkma tarzlarının etkisi deprem deneyimine sahip ve deprem yaşamamış 380 üniversite öğrencisi üzerinde araştırılmıştır. Araştırma kapsamında bireylere, Üniversite Öğrencilerine Yönelik ‘Yaşam Olayları Ölçeği’, ‘Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’, ‘Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği’ ve ‘Kısa Semptom Envanteri’ uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, kişilik özelliklerinin psikolojik belirtileri yordamadaki etkisini ve psikolojik dayanıklılığın stres ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide etkisi olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak, psikolojik dayanıklılık, deprem deneyimine sahip olmayan öğrenciler için stres düzeyinin ve diğer kişilik özelliklerinin ötesinde psikolojik belirtileri anlamlı olarak açıklama gücüne sahip olduğu belirlenmiştir (aktaran, Kurt, 2011).

Motan (2002), tarafından yapılan çalışmada, dayanıklılık değişkeninin kaygı ve depresyonu ayırtırmadaki belirleyici rolü incelemiştir. Araştırmaya 165 üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcılara, ‘Kişisel Bakış Ölçeği II’, ‘Beck Depresyon Envanteri’, ‘Beck kaygı Envanteri’, ‘Aşırı Uyarılma Ölçeği’ ve ‘Olumsuz Duygulanım Ölçeği’ uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, dayanıklılığın depresyonla anlamlı ilişki gösterdiği, kaygıyla anlamlı bir ilişki göstermediği belirlenmiştir. Buna ek olarak, bu çalışmada örneklem grubunda kaygı ve depresyon birlikte görülmekte olduğu saptanmış ve dayanıklılık düzeyi kaygı ve depresyonu birbirinden ayırmıştır (aktaran, Kurt, 2011).

Motan ve Gençöz (2009), tarafından yapılan çalışmada, Türk örnekleminde psikolojik dayanıklılık ölçeğinin geçerlilik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Bu

çalışmada 100 üniversite öğrencisine, ‘Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği’, ‘Beck Umutsuzluk Ölçeği’ ve ‘Başa Çıkma Yolları Ölçeği’ uygulanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği için yapılan faktör analizinde, iç tutarlığı yüksek 2 boyut elde edilmiştir. Bu boyutlar özgün kavramlarla paralel biçimde, “Yükümlülük” ve “Mücadelecilik” olarak adlandırılmışlardır. Orijinal ölçekte bağımsız bir faktör olan “Kontrolü elinde tutma” boyutu maddelerinin diğer iki boyuta yüklendiği görülmüştür ve psikolojik dayanıklılık özelliğinin çok boyutlu bir kavram olduğu desteklenmiştir. Ancak boyutların orijinal ölçekle birebir elde edilememesi, literatür ile tutarlı olarak psikolojik dayanıklılık özelliği yapısının kültüre özgü sorgulanması açısından önemli bulgu saptanmıştır (aktaran, Kurt, 2011).

Priyadarshini (2009), tarafından yapılan çalışmada, şirketler için iş faaliyetleri ve kiralama ofisinde çalışanlar üzerinde, mesleki stres kaynakları, rol çatışması, rol belirsizliği, aşırı yüklenme, siyasi ve grup baskıları, sorumluluk, ilgili meslek stresleri, çalışma koşulları, ücret, çaresizlik, ilişkiler, güven ve iş doyumunu ile psikolojik dayanıklılık boyutları arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Buna ek olarak, cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır (aktaran, Kurt, 2011).

Karavardar (2010), tarafından yapılan çalışmada, Psikolojik yıldırma ile psikolojik dayanıklılık, algılanan sosyal destek, hakkını arama ve stresle başa çıkma yollarını kullanma kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma kapsamında 310 kişiye, ‘Psikolojik Yıldırma Ölçeği’, ‘Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği’, ‘Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’, ‘Hakkını Arama Ölçeği’ ve ‘Stresle Başa Çıkma Yolları

Ölçeği' uygulanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, psikolojik yıldırma ile psikolojik yıldırmaya direnç gösteren kişilik özelliklerinden psikolojik dayanıklılık, algılanan sosyal destek, hakkını arama ve stresle başa çıkma yollarını kullanabilme kişilik özellikleri ile psikolojik yıldırma arasında ters yönde ve yüksek düzeyde bir ilişki belirlenmiştir (aktaran, Kurt, 2011).

Terzi (2008), tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinde kendini toplama gücünün içsel koruyucu faktörlerle ilişkisini incelemiştir. Sonuçlar, öğrencilerin kendini toplama gücü puanlarının cinsiyete göre anlamlı fark olmadığını ve bu puanların iyimserlik, özyeterlik ve problem çözme başa çıkma puanları arasında pozitif yönde anlamlı olduğu belirlenmiştir. Regresyon analizi sonuçlarına göre ise kendini toplama gücü üzerinde, toplam grup ile kız ve erkeklerde iyimserlik, özyeterlik ve problem çözme odaklı başa çıkma değişkenleriyle anlamlı yordayıcı olduğu belirlenmiştir.

Terzi (2005) çalışmasında, öznel iyi olmaya ilişkin psikolojik dayanıklılık modelini test etmiştir. Araştırmanın örneklemini Gazi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 395 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilere çalışma kapsamında 'Bilişsel Değerlendirme Ölçeği', 'Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği-IIIR', 'Başa Çıkma Yolları Ölçeği', 'Benlik Saygısı Ölçeği', 'Sürekli Kaygı Envanteri' ve 'Yaşam Doyumu Ölçekleri' uygulanmıştır. Araştırmada stresli yaşam durumlarını bilişsel değerlendirme, stresle başa çıkma, psikolojik dayanıklılık kişilik özelliği iyi olmayı dolaylı olarak etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Çelen, Gümüş, Özcan ve Sümer (2008) tarafından yapılan çalışmada Türk ergenlerinde psikolojik dayanıklılık ve benlik algısı aralarındaki ilişki incelenmiştir. Sonuçlar, benlik kavramı skalasından alınan puanların psikolojik dayanıklılık puanlarını yordamadığını ortaya koymuştur.

Sürücü ve Bacanlı (2010), tarafından yapılan çalışmada Gazi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin üniversiteye genel, sosyal ve akademik uyumlarının psikolojik dayanıklılık düzeylerine, cinsiyete, sınıf düzeyine, üniversiteye girmeden önce yaşanılan yer ve ortama göre farklılıklar gösterip göstermediğine bakılmıştır. Sonuçlar, orta düzeyde psikolojik dayanıklılığa sahip öğrencilerin genel uyum puanlarının düşük düzeyde psikolojik dayanıklılığa sahip olanlardan daha yüksek olduğunu göstermiştir. Ayrıca orta ve yüksek düzeyde psikolojik dayanıklılığa sahip olan öğrencilerin akademik uyum puanlarının düşük düzeyde psikolojik dayanıklılığa sahip olanlardan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bunlara ek olarak, erkek öğrencilerin üniversiteye uyumlarının kız öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır.

Kararımak (2007), tarafından yapılan “Deprem Yaşamış Bireylerdeki Psikolojik Sağlamlığa Etki Eden Kişisel Faktörlerin İncelenmesi” adlı çalışmada depremzedelerde psikolojik sağlamlığı açıklayan olumlu duygusal ve bilişsel faktörler arasındaki ilişkiler incelenerek psikolojik sağlamlığı açıklayan bir yapısal eşitlik modeline bakılmıştır. Bu çalışmada, olumlu bilişsel ve duygusal kişisel faktörlerin (benlik saygısı, mizaca bağlı umut, iyimserlik, yaşam doyumu, olumlu duygular) psikolojik sağlamlıkla ilişkisi incelenmiştir. Depremzedeler arasında psikolojik sağlamlığı açıklayan mizaca bağlı bilişsel ve duygusal yolları açıklayan

bir yapısal eşitlik modeli önerilmiştir. Sonuçlar, modeldeki olumlu kişisel faktörlerin hepsi dolaylı ya da direk olarak psikolojik sağlamlıkla ilişkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca benlik saygısı, umut ve iyimserliğin psikolojik sağlamlık üzerinde olumlu duyguların ve yaşam doyumunun üzerinden dolaylı etkisi olduğu belirtilmiştir. Buna ek olarak benlik-saygısının ve psikolojik sağlamlığın iyi oluş ve akıl sağlığı için iki önemli kavram olduğu bu araştırmada desteklenmiştir.

Oshio, Kaneko, Nagamine ve Nakaya (2003), tarafından psikolojik dayanıklılık ölçeğinin ergenlerde yapı geçerliliği çalışması yapılmıştır. Bu çalışma, 104 erkek ve 103 kadından oluşan 207 kişilik bir grup ile yapılmıştır. Sonuçlar 3 ayrı grubu ortaya çıkarmıştır. Bu üç grup, olumsuz yaşam olayları ile az karşılaşmış olan psikolojik anlamda dayanıklı kişiler, birçok olumsuz yaşam olayı ile karşılaşmış olan psikolojik anlamda az dayanıklı kişiler ve birçok olumsuz yaşam tecrübesine rağmen psikolojik anlamda dayanıklı kişilerdir. Bu üç grup, iyi düzenlenmiş, savunmasız ve esnek olarak ayrılmıştır. Sonuçlar, iyi düzenlenmiş ve esnek grupların puan ortalamalarının savunmasız gruba göre daha yüksek olduğunu ortaya çıkarmıştır ve bu ölçeğin geçerliliğini desteklemiştir.

Kurt (2011), tarafından çevik kuvvet personelinin stresle başa çıkma tutumları, bir kişilik özelliği olarak psikolojik dayanıklılıkları ve iş doyumunu düzeyleri incelenmiştir. Araştırmaya Ankara Emniyet Müdürlüğü Çevik Kuvvet'te görevli 272 polis memuru, 60 rütbeli personel (amir) olmak üzere toplam 332 personel katılmıştır. Sonuçlar, polislerin iş doyumunu düzeylerinin cinsiyet, eğitim durumu, Çevik Kuvvet hizmet süresi değişkenleri açısından anlamlı farklılık göstermediğini göstermektedir. Ayrıca rütbeli polislerin iş doyum düzeyleri polis memurlarının iş

doyum düzeylerinden, 24 ay ve üzeri mesleki kıdeme sahip polislerin iş doyum düzeyleri 12–23 ay mesleki kıdeme sahip polislerin iş doyum düzeylerinden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca iş doyumunu düzeyi ile psikolojik dayanıklılık arasında pozitif ve düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Bir diğer sonuç ise psikolojik dayanıklılık, stresle başa çıkma tutumlarından aktif planlama, kaçma-soyutlanma (biyo-kimyasal) değişkenlerini iş doyumunun yordadığını göstermektedir. Ancak dış yardım arama, dine sığınma, kaçma soyutlama (duygusal-eylemsel), kabul-bilişsel yeniden yapılanmanın iş doyum düzeyini yordamadığı belirlenmiştir. Psikolojik dayanıklılık ve stresle başa çıkma tutumları birlikte iş doyumunu varyansının % 22'sini açıkladığı saptanmıştır.

Eminağoğlu (2006), tarafından güç koşullarda yaşayan sokak çocuklarında dayanıklılık (sağlamlık) araştırılmıştır. Çalışmada temel olarak, sokak çocuklarının dayanıklılık özelliklerinin belirlenmesi amaçlanarak sokak çocuklarının sokak yaşamının olumsuzluklarına karşı hangi güçlü yanlarını kullandıklarının ya da harekete geçirdiklerinin anlaşılmasına çalışılmıştır. Sokak çocuklarının çalışan çocuklara göre kişiler arası ilişkileri daha olumlu algılama içerisinde, işbirliğine daha yatkın ve duygusal yakınlık kurma isteğine daha fazla sahip oldukları saptanmıştır. Ancak sokak çocukları ve çalışan çocuklar arasında depresif duygulanımla bağlantılı olabilen baş etmede yetersizlik açısından anlamlı farklılaşma bulunmamıştır. Bir diğer sonuç ise, fiziksel şiddet yaşadığı için sokakta olduğunu belirten sokak çocuklarının başa çıkma yeterliklerinin ve içsel kapasitelerinin, evden akranlara uydukları için giden ve fiziksel şiddet yaşamamış olan sokak çocuklarındakinden daha iyi düzeyde olduğunu göstermektedir. Buna ek olarak sokakta olma yaşı daha küçük olan sokak çocuklarının içsel kapasiteyle ilişkili olan duygusal enerjileri de

sokakta daha ileri yaşıta olanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca sokak çocuklarının etkili örgütsel davranışta bulunma düzeylerinin çalışan çocukların kimden anlamlı düzeyde daha düşük olduğu saptanmıştır. Buna ek olarak çalışan çocukların etkili örgütsel davranış ortaya koyma düzeylerinin normal sınırlarda olduğu saptanmıştır.

Gökmen (2009), tarafından, kadın sığınma evinde yaşayan şiddet görmüş kadınlar ile eşiyle birlikte yaşayan şiddet görmüş kadınlar arasındaki psikolojik dayanıklılık ve bağlanma durumları karşılaştırılmıştır. Kadın sığınma evinde yaşayan kadınlar ile eşiyle birlikte yaşayan kadınların demografik özellikleri, yaşadığı şiddetin süresi, şiddete karşı verilen tepkiler, aileden şiddet görme, şiddet uygulama nedenleri, evi terk etme zamanı, dayanıklılık düzeyleri ve bağlanmaları arasındaki fark incelenmiştir. Sonuçlar, kadın sığınma evinde yaşayan şiddet görmüş kadınların, eşiyle birlikte yaşayan şiddet görmüş kadınlara göre, dayanıklılıkları ve bağlanma stilleri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir.

1.5.2. Benlik Saygısı ile İlgili Yurtiçi ve Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Hamarta, Arslan, Saygın ve Özyeşil (2009), tarafından yapılan çalışmada bireyin benlik saygısı ve akılcı olmayan inançlar bakımından üniversite öğrencilerinin stresle başaçıkma yaklaşımları ele alınmıştır. Bu alışma 601 denekten oluşmaktadır. Sonuçlar, üniversite öğrencilerinin akılcı olmayan inanç düzeyleri düştükçe ve benlik saygıları arttıkça başaçıkma davranışının arttığını göstermektedir.

Razı, Kuzu, Yıldız, Ocakcı ve Arifoğlu (2009), tarafından yapılan çalışmada çalışan gençlerde benlik saygısı, iletişim becerileri ve stresle baş etmeleri incelenmiştir. Bu alışma 79 çalışan gençten oluşmaktadır. Sonuçlar, temel iletişim becerilerinin ve stresle başaçıkma yöntemlerinin geliştirilmesinin, gençlerin çalışma yaşamının ruh sağlıkları üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılmasında etkili olacağı belirlenmiştir.

Sharpley ve Khan (1980), tarafından yapılan çalışmada evlilik uyumu ve benlik kavramı arasında yüksek pozitif bir ilişkinin olduğunu saptanmıştır (aktaran, Turanlı, 2010).

Kılıç ve arkadaşları (2007), tarafından yapılan çalışmada, kalıcı ostomi ameliyatının beden algısı, cinsel işlevler benlik saygısı ve eşler arasındaki uyuma etkisi incelenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre, kadınlarda, beden algısının ve cinsel işlevlerden dokunma, kaçınma, iletişim, sıklık faktörlerinin erkeklerle karşılaştırıldığında daha fazla bozulmuş olduğu saptanmıştır. Çocukluğunda anne ve babasından ayrı kalmış olan bireylerin benlik saygısının daha düşük olduğu, daha sıklıkla cinsel kaçınma bildirdikleri belirlenmiştir (aktaran, Turanlı, 2010).

Büyükşahin (2001) tarafından yapılan çalışmada, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin, güvensiz bağlananlara oranla daha yüksek benlik saygısına sahip olduğu saptanmıştır (aktaran, Turanlı, 2010).

Murray ve arkadaşları (2000), tarafından yapılan çalışmada, kişinin benlik saygısına ilişkin hissettiklerine göre, eşlerinin ilişkilerinde tatmin sağlamak için kullandıkları eleştirel dile olan güvenlerinin değişip değişmediği incelenmiştir. Araştırmanın

sonucuna göre, özsaygısı düşük olan bireylerin eşlerinin kendilerini ne kadar olumlu gördüklerini göz ardı ettikleri saptanmıştır. Ayrıca, istenmeyen güvensizliklerin, eşlerin algılanmasında olumsuz olunmasıyla ve ilişkinin sağlığının düşük düzeyde olmasıyla ilişkili olduğu belirtilmiştir (aktaran, Turanlı, 2010).

1.5.3. Anne – Baba Tutumları ile İlgili Yurtiçi ve Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Onat (2010), tarafından, demokratik ve otoriter olarak algılanan ana-baba tutumlarının lise birinci sınıf öğrencilerinin yılmazlık düzeyine etkilerinin araştırılmıştır. Bu çalışma, 90 erkek ve 110 kadından oluşan 200 kişilik öğrenci grubu ile yapılmıştır. Sonuçlar, anne babalarını demokratik olarak algılayan lise birinci sınıf öğrencilerinin yılmazlık düzeyinin anne ve babalarını otoriter olarak algılayan öğrencilerin yılmazlık düzeyinden anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermiştir. Bir diğer sonuç ise öğrencinin yılmazlık düzeyinin; devam ettiği okulu, cinsiyeti, yaşı, kardeş sayısı, ailesinin aylık geliri, annesinin eğitim düzeyi, anne ve babasının mesleği, babasının büyüdüğü yer, annesinin ve babasının sahip olduğu koruyucu tutumun derecesi, anne ve babanın çocuğu yetiştirirken uyguladığı tutum ile de anlamlı farklılaşmalar gösterdiği belirlenmiştir.

Boughton ve Lumley (2011), tarafından yapılan çalışmada, ailelerin çocuk duygudurumunda ve duygusal direncin oluşmasındaki hazırlayıcı özellikleri: ailevi sorumluluk ve psikolojik kontrolün rolü araştırılmıştır. Bu çalışmada, ebeveyn tutumlarının erken ergen tarafından algılanışı ve psikolojik dayanıklılıkları incelenmiştir. Katılımcıları 268 erken ergenler oluşturmaktadır. Çalışmanın

sonuçları, çocukların anne baba tutumlarını algılayışlarının psikolojik dayanıklılığı etkilediğini ve ebeveyn davranışlarının birey tarafından algıyı etkilediği belirlenmiştir.

Yaprak (2007), tarafından yapılan çalışmada, ilköğretim öğrencilerinin algıladıkları anne – baba tutumunun diskriminant analiziyle belirlenmesi ve benlik saygısı ile olan ilişkisinin değerlendirilmesi üzerine bir uygulama çalışması yapılmıştır. Çalışma 2006 – 2007 yılında Eskişehir’de bulunan ilköğretim çağındaki öğrencilerin anne-baba tutumlarının diskriminant analizi ile belirlenmesi ve sonrasında ise öğrencilerin benlik saygısı ile arasındaki ilişkiyi belirleyebilmek amaçlanmıştır. Anne – baba tutumu ve anne – baba tutumlarının çocuklar üzerindeki etkilerine ve Rosenberg Benlik Saygısına bakılmıştır. Araştırmanın sonucunda anne ve babaların tutumları diskriminant analizi ile dört gruba (demokratik, otoriter, koruyucu, ilgisiz) ayrılmış ve doğru sınıflandırma oranı oldukça yüksek çıkmıştır. Sınıflandırma sonucunda en yüksek sıklığa sahip demokratik anne – baba tutumu çıkmıştır. En az sıklığa sahip olan da otoriter anne-baba tutumudur. Öğrencilerin kendilerine dair algıladıkları benlik saygısı “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği” ile değerlendirilmiştir. Benlik saygısı , “yüksek benlik saygısı” ve “düşük benlik saygısı” olarak iki grupta incelenmiştir. Diskriminant analizi ile belirlenen anne – baba tutumu ile öğrencilerin benlik saygısı, sahip olunan kardeş sayısı, öğrenim gören okul, anne babalarının eğitim düzeyleri ve meslekleri, arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.

Pamir (2008), tarafından yapılan çalışmada, lise öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışmanın amacı, lise öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyleri ile anne – baba tutumlarının

cinsiyet, sınıf düzeyi, sosyo – ekonomik düzey ve anne babanın öğrenim düzeyi açısından incelenmesidir. Araştırma 2006 – 2007 bahar döneminde Aydın ilindeki liselerde öğrenim gören ve tesadüfi olarak seçilen 452 kız ve 519 erkekten oluşan toplam 971 öğrenci ile yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, mükemmeliyetçilik ve anne baba tutumları kapsamında başka araştırma ve uygulamalara da yol göstereceği belirlenmiştir.

Büyükşahin ve Çelikkaleli (2010), tarafından yapılan çalışmada, ergenlerin arkadaş bağıllığı ve internet bağımlılığının cinsiyet, ebeveyn tutumu ve anne baba eğitim düzeylerine göre incelenmiştir. Çalışma grubunu, yaşları 14–19 arasında değişen toplam 437 ergen oluşturmaktadır. Ergenlere Arkadaş Bağıllık Ölçeği ve İnternet Bağımlılık Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, arkadaş bağıllığı ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Arkadaş bağıllığı puanları algılanan ebeveyn tutumuna göre anlamlı bir biçimde farklılaşmıştır. Anne eğitim durumuna göre ergenlerin arkadaş bağıllığı puanları farklılaşmamaktadır. Ancak, internet bağımlılık puanları farklılaşmaktadır. Baba eğitim durumuna göre arkadaş bağıllığı puanları farklılaşmakta, buna karşın, internet bağımlılığı puanları anlamlı bir biçimde farklılaşmamıştır.

Poyraz (2007), tarafından yapılan çalışmada, babaların babalık rolünü algılamalarıyla kendi ebeveynlerinin tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örnekleme, Ankara’da Resmi İlköğretim Okulları ana sınıfları öğrenci sayıları dikkate alınarak evrenden rastgele örnekleme yöntemi ile belirlenen 12 ilköğretim okulunun ana sınıfı öğrencilerinin babaları oluşmaktadır. Toplam 389

baba, araştırmaya alınmıştır. Sonuçlara göre, babaların babalık rolü algısında; babaların öğrenim durumları, çalışma durumları, gelirleri, ilk baba olma yaşları, sahip olduğu ocuk sayıları, çocukların cinsiyetleri ve aile yapılarına göre anlamlı farkların olduğu ($p < 0,05$); babaların mesleklerine göre ise anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir ($p > 0,05$). Babanın ebeveyninin ekonomik düzeyi ile demokratik aile yapısı ve koruyucu – istekçi aile yapısı arasında; babanın ebeveyninin gelir durumu ile ilişkili otoriter aile yapısı, demokratik aile yapısı ve koruyucu – istekçi aile yapısı arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Babanın babasının gelir durumuna göre ise otoriter aile yapısı, demokratik aile yapısı ve koruyucu – istekçi aile yapısı arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Sonuç olarak, babalık rolü algısı arttıkça; otoriter ve koruyucu - istekçi anne – baba tutumlarının artığı belirlenmiştir.

Eraslan (2010), tarafından yapılan çalışmada, lise son sınıf ğrencilerinin sınav kaygılarının algıladıkları anne – baba tutumlarına göre incelenmiştir. Çalışmanın rneklemini, İstanbul’daki altı ayrı özel okulda öğrenim gören ve lise son sınıfta okumakta olan, toplam 211 kız ve erkek ğrenci oluşturmuştur. Öğrencilere veri toplamak amacıyla “Kişisel Bilgi Formu”, “Anne-Baba Tutum leği”, “Spielberger Sınav Kaygısı Envanteri (SKE)” uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, cinsiyete göre bakıldığında kızların duyuşsallık puanı erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur. Kuruntu puanı açısından yapılan değerlendirmede, öğrencilerin kendilerini başarılı görüp görmeme durumuna göre kuruntu puanının farklılık gösterdiği sonucu ortaya çıkmıştır.

1.6. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, farklı tepkisellik, davranış beklentileri, davranış yönlendirmesi, psikolojik kontrol ve özerklik desteği gibi farklı etkileşim örüntü örneği sergileyen ailelerde yetişen bireylerin benlik saygılarını ve psikolojik dayanıklılıklarıyla (resilience) ilişkisini ortaya koymaktır. Annem ve ben ölçeği ile bireyin anne babayı algılamasını tepkisellik, davranış beklentileri, davranış yönlendirmesi, psikolojik kontrol ve özerklik yönleri ile belirlenmiştir. Tepkisellik ölçümü, ana babalar tarafından gösterilen sıcaklık ve desteği, psikolojik kontrol, davranış kontrolü, ana babalar tarafından yapılan kural koyma ve yol gösterme gibi aktif kontrolü, zorlayıcı ve manipülatif kontrolü, özerklik desteği, çocukların özerk girişimlerinin desteklenmesini ve davranış yönlendirme, çocukların akademik ve sosyal yaşantısına ilişkin beklentilerini belirler. Bunlar belirlendikten sonra, bireylerin Annem ve Ben, Babam ve Ben ölçeği ile değerlendirilen tepkisellik, davranış beklentileri, davranış yönlendirmesi, psikolojik kontrol ve özerklik desteği olan ailelerde yetişen bireylerin benlik saygısı ve psikolojik dayanıklılıklarıyla (resilience) ilişkisi karşılaştırılmıştır. Bireylerin benlik saygısı, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ile, bireylerin psikolojik dayanıklılıklarını ise 'Kendini Toparlama Gücü Ölçeği' ile saptanmıştır.

1.6.1. Hipotez

Araştırmanın temel hipotezi, aile içi etkileşimin, bireyin psikolojik dayanıklılığı ve benlik saygısına ilişkisi vardır.

1.6.2. Diğer Araştırma Soruları

Örnekleme grubundaki bireylerin, tepkiselliği ve desteği yüksek aile bireylerinde psikolojik dayanıklılık yüksek midir?

Örnekleme grubundaki bireylerin, tepkiselliği ve desteği yüksek aile bireylerinde benlik saygısı yüksek midir?

Örnekleme grubundaki bireylerin, davranış beklentileri yüksek aile bireylerinde psikolojik dayanıklılık yüksek midir?

Örnekleme grubundaki bireylerin, davranış beklentileri yüksek aile bireylerinde benlik saygısı yüksek midir?

Örnekleme grubundaki bireylerin, davranış yönlendirmesi olan aile bireylerinde psikolojik dayanıklılık yüksek midir?

Örnekleme grubundaki bireylerin, davranış yönlendirmesi olan aile bireylerinde benlik saygısı yüksek midir?

Örnekleme grubundaki bireylerin, psikolojik kontrolü olan aile bireylerinde psikolojik dayanıklılık yüksek midir?

Örnekleme grubundaki bireylerin, psikolojik kontrolü olan aile bireylerinde benlik saygısı yüksek midir?

Örnekleme grubundaki bireylerin, özerklik desteği olan aile bireylerinde psikolojik dayanıklılık yüksek midir?

Örnekleme grubundaki bireylerin, özerklik desteği olan aile bireylerinde benlik saygısı yüksek midir?

Örneklem grubundaki bireylerin kendini toplama gücü ile benlik saygısı arasında ilişki var mıdır?

1.7. Araştırmanın Önemi

Literatür taramasında psikolojik dayanıklılıkla ilgili çok az sayıda çalışma görülmektedir. Bu anlamda çalışma, literatüre katkı sağlaması yönünden önemlidir.

Newman (2004), psikolojik dayanıklılığın sadece çocukluğa ilişkin koruyucu özelliği olmadığı, aynı zamanda ileriki yıllarda hoş olmayan durumlarla (okul değişimi, iş değişimi, şiddet, ebeveyn hastalığı vb.) baş etmesini sağladığını ve benlik saygısının arttırdığını belirtmiştir.

Takahira (1998) göre, Psikolojik dayanıklılığın gelişiminde aile içi örüntünün önemi büyüktür. Bireye rastladığı olumsuz ortamlarla baş etme gücü veren bu psikolojik örüntünün hangi aile yapısında daha iyi geliştiğini ortaya koymak sağlıklı toplumu oluşturan bireyleri yetiştirmek açısından önemlidir (Aktaran, Oshio; Kaneko; Nagamine ve Nakaya, 2003).

Bu araştırma Türk toplumundaki hangi aile özelliklerinin kendini toplama gücü ve benlik saygısını yüksek kıldığını ortaya koyarak bu konuda çalışan araştırmacılara katkıda bulunacaktır.

2. YÖNTEM

2.1. Örneklem

Bu araştırmanın örnekleme, 2011 yılında İstanbul ilinde ikamet eden 20 – 40 yaş arası genç yetişkinlerin seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilen, 95 kadın ve 105 erkekten oluşan 200 kişiyi kapsamıştır. Aile etkileşim örüntüsü 'Annem ve Ben', 'Babam ve Ben' ölçeğinin beş alt alanları olan tepkisellik, davranış beklentileri, davranış yönlendirmesi, psikolojik kontrol ve özerklik desteği ile saptandıktan sonra bu alt ölçekler doğrultusunda bireyler sınıflandırılmıştır.

- Bireyler Annem ve Ben, Babam ve Ben ölçeklerinden aldığı puanlar doğrultusunda gruplandırılmıştır. Kendini toparlama gücü ölçeği puanlaması ve benlik saygısı ölçeği puanlaması ile alt puanlama arasındaki ilişki araştırılacaktır. Örneğin, psikolojik kontrol puanlamasının, kendini toparlama gücü puanlamasını ve benlik saygısı puanlamasını yordayıp yordamadığı kontrol edilmiştir.
- Bireyin, kendini toparlama gücü puanı ve benlik saygısı arasındaki etkileşime bakılmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla katılımcılara, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Kendini Toparlama Gücü Ölçeği ve Annem ve Ben, Babam ve Ben Ölçekleri uygulanmıştır.

2.2.1. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)

Rosenberg Self-Esteem Scale (Benlik Saygısı Ölçeği) Rosenberg (1965) tarafından ergenlere yönelik benlik saygısı ölçüm aracı olarak geliştirilmiştir. Çuhadaroğlu (1985) yılında ölçeği Türkçe'ye çevirmiştir. Rosenberg A.B.D.'deki ergenlerde yaptığı çalışmada benlik saygısını çeşitli başka özelliklerle birlikte değerlendirmek amacıyla başka küçük alt ölçeklerden de yararlanmıştır. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmasına bunlar da alınmıştır. Ama her bir alt ölçeğin ölçtüğü özellikler ve değerlendirmeleri farklıdır.

Benlik saygısı ölçeği ekte sunulan 10 sorudan oluşmaktadır. Sorular Guttman değerlendirme yöntemiyle puanlanmaktadır. Buna göre her sorunun puan alacak yanıtları ölçek üzerinde '*' işareti ile gösterilmiştir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlamasında test-tekrar test yöntemi kullanılmıştır. Geçerlilik katsayısı .71, güvenilirlik katsayısı .75'dir. Dört hafta arayla gerçekleştirilen test-tekrar test çalışmasında iki ölçüm arasında .71 ilişki olduğu bulunmuştur. Ölçekten elde edilebilecek puanlar 10 ile 40 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar, bireyin benlik saygısının yüksekliğini göstermektedir.

2.2.2. Kendini Toparlama Gücü Ölçeği

Wagnild ve Young (1995) tarafından geliştirilmiştir. Terzi (2006) tarafından Türkçeye uyarlanmış ölçeğin geçerlik güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçek 24 maddelik 7'li Likert tipi bir ölçektir. Kişisel yeterlilik özü (self), ve yaşamı kabul alt

boyutları bulunmaktadır. Bu ölçek psikolojik dayanıklılığı belirlemek amacıyla kullanılacaktır. Ölçek bireylerin olumsuz olaylara uyum ve üstesinden gelme özelliğini ölçmektedir.

Bu çalışmada cronbach alfa 0.8960 olarak bulunmuştur.

2.2.2.1. Geçerlilik

Benzer ölçekler geçerliliği çalışması için genelleştirilmiş özyeterlilik ölçeği kullanılmıştır. Bu iki ölçek arasında Pearson momentler korelasyonu çarpım katsayısı .83'tür. Yapı geçerliliği için faktör analizi: Faktörlerin her bir değişken üzerindeki ortak varyansı .469 ile .740 arasında bulunmuştur.

2.2.2.2. Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirlilik çalışmasında Cronbach Alpha güvenirlilik katsayısı .82'dir.

Test tekrar test yöntemi ile bulunan Pearson korelasyon katsayısı .84'tür (Terzi, 2006).

2.2.3. Annem ve Ben, Babam ve Ben Ölçekleri

Bu çalışmada kullanılacak olan “Annem ve Ben Ölçeği” ve “Babam ve Ben Ölçeği” CRPBI'nin (The Child Report of Parent's Behavior Inventory- Çocuğun Ana Babanın Davranışlarına İlişkin Raporu) son versiyonu LAAPS 'nin (28 maddelik bu ölçek bireylerin ana – babaları hakkında raporu (CRPBI, Lamborn, Mounts, Steinberg

ve Dornbusch 1991; Schaefer, 1965; Schludermann ve Schludemann, 1988) ve Ana – baba algıları skalasından (Groinic, Deci and Ryan, 1997) tarafından türetilmiştir.

Türkçeye çevrilmiş halidir. Türkçeye Çelen (2008) tarafından uyarlanmıştır. Ölçek önce Türkçeye çevrilmiş, Türkçeden İngilizceye çevrilerek pilot çalışma grubuna uygulanmıştır. Anlaşılmayan madde olmadığı görülmüştür. Son uygulama sırasında Cronbach alfa .71 bulunmuştur. Ölçek hem anne hem de babaya verilebilir nitelik taşımaktadır. Bu çalışmada da annem ve ben ölçeğinde cronbach alfa 0.6970, babam ve ben ölçeğinde cronbach alfa 0.6481 olarak bulunmuştur.

Çocuğun anne babayı ayrı ayrı, tepkisellik, davranış beklentisi, davranış yönlendirme, psikolojik kontrol ve özerklik açısından algılamasını ortaya koyan 5’li Likert tipi bir ölçektir (Schludermann, 2005). Bu araştırmada aynı soruların anne ve baba için sorulduğu iki form kullanılmıştır. Form çocuklar tarafından doldurulmaktadır (Aktaran Büyüksahin, 2009).

Annem ve Ben / Babam ve Ben ölçeğinde, çocuğun gözüyle annenin ve babanın tutumunun araştırıldığı soruların cevaplarına göre; 1, 6, 11, 16, 21, 26, 31 tepkisellik; 2, 7, 12, 17, 22, 27, 32 davranış beklentisi; 3, 8, 13, 18, 23, 28, 33 davranış yönlendirme; 4, 9, 14, 19, 24, 29, 34 psikolojik kontrol; 5, 10, 15, 20, 25, 30, 35 özerkliği destek algılarını yansıtmaktadır.

Tepkisellik ölçümü, ana babalar tarafından gösterilen sıcaklık ve desteği, davranış kontrolü, ana babalar tarafından yapılan kural koyma ve yol gösterme gibi aktif kontrolü, psikolojik kontrol, zorlayıcı ve manipülatif kontrolü, özerklik desteği,

çocukların özerk girişimlerinin desteklenmesini ve davranış yönlendirme, çocukların akademik ve sosyal yaşantısına ilişkin beklentilerini belirler.

2.3. İşlem

Araştırmacı tarafından seçilen örnekleme kendini değerlendirme olan ölçekler dağıtılmıştır, yönerge okunarak ve katılımcıların ölçekleri kendileri doldurmaları istenmiştir. Araştırmanın örneklem grubunu, 2011 yılında seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilen ve İstanbul ilinde ikamet eden 20 – 40 yaş arası, 95 kadın ve 105 erkekten oluşan 200 kişiyi kapsamıştır. Araştırmada veri toplamak amacı ile Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Annen ve Ben Ölçeği, Babam ve Ben Ölçeği ve Kendini Toparlama Gücü Ölçeği kullanılmıştır. Her bireye ölçekleri uygulama süresi, yaklaşık olarak 40 dakika sürmüştür. Bireyler gönüllü olarak çalışmaya katılmışlardır.

2.3.1. Verilerin Çözümlemesi

Elde edilen veriler, değişkenlerin yordama düzeylerini belirlemek için regresyon, değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson Momentler korelasyon analizi ve karşılaştırma yapmak için çok faktörlü ANOVA analizi kullanılmış ve ilgili literatür ışığında yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmaya katılan genç yetişkinlere ilişkin demografik bilgiler, verilerin çözümlenmesinden elde edilen bulgular ve bunların yorumlarına yer verilmektedir.

Bu bölümde, araştırmaya katılan genç yetişkinlere ilişkin demografik bilgilere, verilerin çözümlenmesinden elde edilen bulgulara ve bunların yorumlarına yer verilecektir.

Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Aşağıdaki tablo 3.1’de katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı görülmektedir.

Tablo 3.1: Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı

Cinsiyet	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kadın	95	47,5
Erkek	105	52,5
Toplam	200	100

Tablo 3.1’de görüldüğü araştırmaya katılan genç yetişkinlerin %47,5’ini kadınlar ve %52,5’ini ise erkekler oluşturmaktadır.

Katılımcıların yaşlarına göre dağılımları aşağıdaki tablo 3.2’de gösterilmiştir.

Tablo 3.2: Katılımcıların yaşlarına göre dağılımları

Katılımcıların Yaşları	Frekans (f)	Yüzde (%)
20-25 arası	42	21,0
26-30 arası	83	41,5
31-35 arası	47	23,5
36-40 arası	28	14,0
Toplam	200	100,0

Tablo 3.2’de görüldüğü gibi katılımcıların %21’i 20-25 yaş aralığında, %41,5’i 26-30 yaş aralığında, %23,5’i 31-35 yaş aralığında ve geriye kalan %14’ü ise 36-40 yaş aralığındadır.

Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımları tablo 3.3’te gösterilmiştir.

Tablo3.3: Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımları

Katılımcıların Eğitim Durumu	Frekans (f)	Yüzde (%)
İlköğretim	5	2,5
Ortaöğretim	74	37,0
Lisans	107	53,5
Lisansüstü	14	7,0
Toplam	200	100,0

Yukarıdaki tablo 3.3’te görüldüğü gibi katılımcıların %2,5’i ilköğretim mezunu, %37’si ortaöğretim mezunu, %53,5’i lisans mezunu ve %7’si ise lisansüstü eğitim mezunudur.

Katılımcıların anne eğitim durumlarına göre dağılımları aşağıdaki tablo 3.4'te gösterilmiştir.

Tablo 3.4: Katılımcıların anne eğitim durumlarına göre dağılımları

Katılımcıların Anne Eğitim Durumu	Frekans (f)	Yüzde (%)
İlköğretim	88	44,0
Ortaöğretim	84	42,0
Lisans	25	12,5
Lisansüstü	3	1,5
Toplam	200	100,0

Yukarıdaki tablo 3.4'te görüldüğü gibi katılımcıların %44'nün annesi ilköğretim mezunu, %42'sinin annesi ortaöğretim mezunu, %12,5'inin annesi lisans mezunu ve %1,5'nin annesi ise lisansüstü eğitim mezunudur.

Katılımcıların babalarının eğitim durumlarına göre dağılımları aşağıdaki tablo 3.5'te gösterilmiştir.

Tablo 3.5: Katılımcıların babalarının eğitim durumlarına göre dağılımları

Katılımcıların Baba Eğitim Durumu	Frekans (f)	Yüzde (%)
İlköğretim	53	26,5
Ortaöğretim	84	42,0
Lisans	51	25,5
Lisansüstü	12	6,0

Toplam	200	100,0
---------------	-----	-------

Yukarıdaki tablo 3.5'te görüldüğü gibi katılımcıların %26,5'inin babası ilköğretim mezunu, %42'sinin babası ortaöğretim mezunu, %25,5'inin babası lisans mezunu ve %6'sı ise lisansüstü eğitim mezunudur.

Katılımcıların Annem ve Ben Ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları aşağıdaki tablo 3.6'da gösterilmiştir.

Tablo 3.6: Katılımcıların Annem ve Ben Ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları

Alt Boyutlar	X	Ss
Tepkisellik	4,05	0,665
Davranış Beklentileri	3,35	0,455
Davranış Yönlendirme	2,72	0,542
Psikolojik Kontrol	2,32	0,745
Özerkliği Destek	3,44	0,442

Yukarıdaki tablo 3.6'da görüldüğü gibi katılımcıların Annem ve Ben Ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puan ortalamasının en yüksek olduğu alt boyut 4,05 aritmetik ortalama ile Tepkiselliktir. Bu alt boyutu sırasıyla Özerkliği Destek (X=3,44), Davranış Beklentileri (X=3,35), Davranış Yönlendirme (X=2,72) ve Psikolojik Kontrol (X=2,32) alt boyutları takip etmektedir.

Katılımcıların Babam ve Ben Ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları aşağıdaki tablo 3.7’de gösterilmiştir.

Tablo 3.7: Katılımcıların Babam ve Ben Ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları

Alt Boyutlar	X	Ss
Tepkisellik	3,56	0,865
Davranış Beklentileri	3,27	0,519
Davranış Yönlendirme	2,71	0,595
Psikolojik Kontrol	2,33	0,777
Özerkliği Destek	3,31	0,479

Yukarıdaki tablo 3.7’de görüldüğü gibi katılımcıların Babam ve Ben Ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puan ortalamasının en yüksek olduğu alt boyut 3,56 aritmetik ortalama ile Tepkiselliktir. Bu alt boyutu sırasıyla Özerkliği Destek ($X=3,31$), Davranış Beklentileri ($X=3,27$), Davranış Yönlendirme ($X=2,71$) ve Psikolojik Kontrol($2,33$) alt boyutları takip etmektedir.

Genç yetişkinlerde anne tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin düzey ve yönünü belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucu tablo 3.8’de gösterilmiştir.

Tablo 3.8: Genç yetişkinlerde anne tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin düzeyi ve yönünü belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucu

Değişkenler		Tepkisellik	Davranış Beklentileri	Davranış Yönlendirme	Psikolojik Kontrol	Özerkliği Destek
Rosenberg	r	-0,022	-0,037	-0,187**	-0,074	-0,048
Benlik Saygısı	p	0,757	0,599	0,008	0,300	0,502
	N	200	200	200	200	200

p<.05

Tablo 3.8’de görüldüğü genç yetişkinlerde anne tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin düzeyi ve yönünü belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda sadece bir alt boyutta negatif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Anne tutumlarından Davranış Yönlendirme ile katılımcıların benlik saygısı düzeyi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bulgulara göre davranışları anneleri tarafından yönlendirilen bireylerin benlik saygısı düzeyleri daha düşük olduğu söylenebilir ($r=-,187$; $p<.05$). Anne tutum ölçeğinin diğer alt boyutları ile benlik saygısı arasında herhangi bir anlamlı ilişki belirlenmemiştir.

Genç yetişkinlerde anne tutumlarının benlik saygısını yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını belirlemek için yapılan regresyon analizi sonucu tablo 3.9’da gösterilmiştir.

Tablo 3. 9: Genç yetişkinlerde anne tutumlarının benlik saygısını yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını belirlemek için yapılan regresyon analizi sonucu

Yordanan Değişken	r	r²	Sd	S_h	F	p
Benlik Saygısı						
Yordayan Değişkenler	,022	,000	198	,993	,096	,757
1- Tepkisellik						
2- Davranış Beklentileri	,037	,001	198	,992	,278	,559
3- Davranış Yönlendirme	,187	,035	198	,975	7,137	,008
4- Psikolojik Kontrol	,074	,005	198	,990	1,078	,300
6- Özerkliği Destek	,048	,002	198	,992	,455	,502

p>.05

Tablo 3.9’da görüldüğü gibi, genç yetişkinlerde anne tutumlarının benlik saygısını yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını belirlemek için yapılan regresyon analizi sonucunda, annem ve ben ölçeğinin alt boyutlarından sadece Davranış Yönlendirme alt boyutunun genç yetişkinlerin benlik saygısını yordamada anlamlı bir yordayıcı olduğu ($r=.187$; $r^2=.035$; $F=7.137$; $p>.05$), diğer alt boyutların benlik saygısını yordamada bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Bulgulara göre genç yetişkinlerde davranış yönlendirme benlik saygısındaki değişimin sadece %3,5’ini açıklamaktadır.

Genç yetişkinlerde baba tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin düzey ve yönünü belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucu tablo 3.10’da gösterilmiştir.

Tablo 3. 10: Genç yetişkinlerde baba tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin düzeyi ve yönünü belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucu

Değişkenler		Tepkisellik	Davranış Beklentileri	Davranış Yönlendirme	Psikolojik Kontrol	Özerkliği Destek
Rosenberg	r	0,014	0,119	-0,018	-0,060	-0,043
Benlik Saygısı	p	0,849	0,094	0,801	0,399	0,549
	N	200	200	200	200	200

Tablo 3.10’da görüldüğü genç yetişkinlerde baba tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin düzeyi ve yönünü belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda benlik saygısı ile babam ve ben ölçeğinin hiçbir alt boyutu arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Bulgulara baba tutumlarının genç yetişkinlerin benlik saygısı arasında herhangi bir ilişki olmadığını söylemek olasıdır.

Genç yetişkinlerde baba tutumlarının benlik saygısını yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını belirlemek için yapılan regresyon analizi sonucu tablo 3.11’de gösterilmiştir.

Tablo 3. 11: Genç yetişkinlerde baba tutumlarının benlik saygısını yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını belirlemek için yapılan regresyon analizi sonucu

Yordanan Değişken	r	r²	Sd	S_h	F	p
Benlik Saygısı						
Yordayan Değişkenler	,014	,000	198	,993	,036	,849
1- Tepkisellik						
2- Davranış Beklentileri	,119	,014	198	,986	2,837	,094
3- Davranış Yönlendirme	,018	,000	198	,993	,064	,801
4- Psikolojik Kontrol	,060	,004	198	,991	,713	,399
6- Özerkliği Destek	,043	,002	198	,992	,361	,549

Tablo 3.11’de görüldüğü gibi, genç yetişkinlerde baba tutumlarının benlik saygısını yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını belirlemek için yapılan regresyon analizi sonucunda, babam ve ben ölçeğinin alt boyutlarından hiç birinin benlik saygısını yordamada bir etkisinin olduğuna rastlanmamıştır. Bulgulara göre genç yetişkinlerde baba davranışının benlik saygısı üzerine bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Genç yetişkinlerde anne tutumlarının anne eğitim durumuna göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucu tablo 3.12’de gösterilmiştir.

Tablo 3. 12: Genç yetişkinlerde anne tutumlarının anne eğitim durumuna göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucu

Annem ve Ben Ölçeği	Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	χ^2	SD	p
Alt Boyutları	Tepkisellik	88	89,85	5,687	3	,128
	İlköğretim	84	110,68			
	Ortaöğretim	25	103,82			
	Lisans	3	100,33			
Davranış Beklentileri	İlköğretim	88	101,28	1,315	3	,726
	Ortaöğretim	84	101,32			
	Lisans	25	99,48			
	Lisansüstü	3	63,00			
Davranış Yönlendirme	İlköğretim	88	104,67	2,947	3	,400
	Ortaöğretim	84	96,42			
	Lisans	25	105,06			
	Lisansüstü	3	54,50			
Psikolojik Kontrol	İlköğretim	88	108,01	3,401	3	,334
	Ortaöğretim	84	95,15			
	Lisans	25	96,12			
	Lisansüstü	3	66,33			
Özerkliği Destek	İlköğretim	88	94,03	2,095	3	,553
	Ortaöğretim	84	104,61			
	Lisans	25	108,22			

	Lisansüstü	3	110,67			
--	------------	---	--------	--	--	--

p>.05

Tablo 3.12’de görüldüğü gibi, genç yetişkinlerin Annem ve Ben Ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının katılımcıların annelerinin eğitim durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, gruplar arasında Annem ve Ben Ölçeğinin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($\chi^2_{(3)} = 5,687; 1,315; 2,947; 3,401; 2,095; p > .05$). Bulgulara göre genç yetişkinlerin Annem ve Ben Ölçeğinden aldıkları puanlar katılımcıların annelerinin eğitim durumuna göre farklılaşmamaktadır. Dolayısıyla, genç yetişkinlerin anne eğitim durumlarının onların Tepkisellik, Davranış Beklentileri, Davranış Yönlendirme, Psikolojik Kontrol, Özerkliği Destek davranışları üzerine bir etkisi olmadığını söylemek olasıdır.

Genç yetişkinlerde baba tutumlarının baba eğitim durumuna göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucu tablo 3.13’te gösterilmiştir.

Tablo 3.13: Genç yetişkinlerde baba tutumlarının baba eğitim durumuna göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucu

Annem ve Ben Ölçeği Alt Boyutları	Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	χ^2	SD	p
	İlköğretim	53	101,16			

Tepkisellik	Ortaöğretim	84	102,42	,310	3	,958
	Lisans	51	97,96			
	Lisansüstü	12	94,92			
Davranış Beklentileri	İlköğretim	53	95,20	1,093	3	,779
	Ortaöğretim	84	104,92			
	Lisans	51	100,25			
	Lisansüstü	12	94,04			
Davranış Yönlendirme	İlköğretim	53	94,29	3,258	3	,354
	Ortaöğretim	84	106,63			
	Lisans	51	101,92			
	Lisansüstü	12	79,00			
Psikolojik Kontrol	İlköğretim	53	102,22	1,511	3	,680
	Ortaöğretim	84	96,85			
	Lisans	51	107,28			
	Lisansüstü	12	89,63			
Özerkliği Destek	İlköğretim	53	103,66	1,362	3	,714
	Ortaöğretim	84	97,13			
	Lisans	51	99,09			
	Lisansüstü	12	116,13			

p>.05

Tablo 3.13'te görüldüğü gibi, genç yetişkinlerin Babam ve Ben Ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının katılımcıların babalarının eğitim durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, gruplar arasında Babam ve Ben Ölçeğinin tüm alt boyutları arasında

anlamli bir farklılığa rastlanmamıştır ($\chi^2_{(3)} = ,310; 1,093; 3,258; 1,511; 1,362; p > .05$). Bulgulara göre genç yetişkinlerin Babam ve Ben leğinden aldıkları puanlar katılımcıların babalarının eğitim durumuna göre farklılaşmamaktadır. Dolayısıyla, genç yetişkinlerin baba eğitim durumlarının onların Tepkisellik, Davranış Beklentileri, Davranış Yönlendirme, Psikolojik Kontrol, zerkliği Destek davranışları üzerine bir etkisi olmadığını söylemek olasıdır.

Genç yetişkinlerde benlik saygısı düzeyinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu aşağıdaki tablo 3.14'te grlmektedir.

Çizelge 3.14: Genç yetişkinlerde benlik saygısı düzeyinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu

Değişken	Gruplar	N	X	Ss	S _n	Sd	t	p
Benlik Saygısı	Kadın	95	,53	,783	,080	198	1,757	,002
	Erkek	105	,77	1,137	,111			

p<.05

Tablo 3.14'te görüldüğü gibi genç yetişkinlerin benlik saygısı düzeyinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak erkekler lehine anlamlı bulunmamıştır (t=1,757; p<.05). Bulgulara göre genç

yetişkin erkeklerin benlik saygısı düzeyleri genç yetişkin kadınlara göre daha yüksektir.

Genç yetişkinlerde anne tutumları ile kendini toparlama gücü arasındaki ilişkinin düzey ve yönünü belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucu tablo 3.15’te gösterilmiştir.

Tablo 3.15: Genç yetişkinlerde anne tutumları ile kendini toparlama gücü arasındaki ilişkinin düzey ve yönünü belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucu

Değişkenler		Tepkisellik	Davranış Beklentileri	Davranış Yönlendirme	Psikolojik Kontrol	Özerkliği Destek
Kendini	r	0,151*	-0,096	0,067	-0,022	0,213*
Toparlama	p	0,032	0,176	0,346	0,758	0,002
Gücü	N	200	200	200	200	200

p<.05

Tablo 3.15’te görüldüğü genç yetişkinlerde anne tutumları ile kendini toparlama gücü arasındaki ilişkinin düzey ve yönünü belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda sadece iki alt boyutta (Tepkisellik ve Özerkliği Destek) pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır. Anne tutum ölçeğinin diğer alt boyutları (Davranış Beklentileri, Davranış Yönlendirme, Psikolojik Kontrol)

ile genç yetişkinlerin kendilerini toplama gücü arasında anlamlı ilişki belirlenmemiştir.

Tablo 3.15'te görüldüğü gibi anne tutumlarından tepkisellik ile genç yetişkinlerin kendilerini toplama gücü arasındaki anlamlı düzeydeki pozitif ilişki bulunmuştur ($r=,151$; $p<.05$). Bulgulara dayanılarak annelerinde tepkisel davranış gören genç yetişkinlerin kendilerini toplama gücünün yüksek olduğunu söylemek olasıdır.

Benzer şekilde yine tablo 3.15'te görüldüğü gibi anne tutumlarından Özerkliği Destek ile genç yetişkinlerin kendilerini toplama gücü arasındaki anlamlı düzeydeki pozitif ilişki bulunmuştur ($r=,213$; $p<.05$). Bulgulara dayanılarak özerkliği desteklenen genç yetişkinlerin kendilerini toplama gücünün yüksek olduğunu söylemek olasıdır.

Anne tutumlarının genç yetişkinlerde kendini toplama gücünü yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını belirlemek için yapılan regresyon analizi sonucu tablo 3.16'da gösterilmiştir.

Tablo 3.16: Anne tutumlarının genç yetişkinlerde kendini toplama gücünü yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını belirlemek için yapılan regresyon analizi sonucu

Yordanan Değişken	r	r²	Sd	S_h	F	p
Kendini Toparlama Gücü						

Yordayan Değişkenler	,151	,023	198	18,546	4,640	,032
1- Tepkisellik						
2- Davranış Beklentileri	,096	,009	198	18,645	1,848	,176
3- Davranış Yönlendirme	,067	,004	198	18,720	,893	,346
4- Psikolojik Kontrol	,022	,000	198	18,757	,096	,758
6- Özerkliği Destek	,213	,045	198	18,332	9,407	,002

p<.05

Tablo 3.16’da görüldüğü gibi, genç yetişkinlerde anne tutumlarının kendini toplama gücünü yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını belirlemek için yapılan regresyon analizi sonucunda, annem ve ben ölçeğinin alt boyutlarından iki alt boyutun (Tepkisellik ve Özerkliği Destek) genç yetişkinlerin kendilerini toplama gücünü yordamada anlamlı bir yordayıcı olduğu belirlenmiştir. Diğer alt boyutların (Davranış Beklentileri, Davranış Yönlendirme, Psikolojik Kontrol) kendini toplama gücünü yordamada bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 3.16’da görüldüğü gibi annem ve ben ölçeğinin tepkisellik alt boyutunun genç yetişkinlerin kendini toplama gücündeki değişimin ($r=.151$; $r^2=.023$; $F=4.640$; $p<.05$) %2,3’ünü açıklamaktadır.

Benzer şekilde yine tablo 3.16’da görüldüğü gibi annem ve ben ölçeğinin Özerkliği Destek alt boyutunun genç yetişkinlerin kendini toplama gücündeki değişimin ($r=.213$; $r^2=.045$; $F=9,407$; $p<.05$) %4,5’ini açıklamaktadır.

Genç yetişkinlerde baba tutumları ile kendini toparlama gücü arasındaki ilişkinin düzey ve yönünü belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucu tablo 3.17’de gösterilmiştir.

Tablo 3.17: Genç yetişkinlerde baba tutumları ile kendini toparlama gücü arasındaki ilişkinin düzey ve yönünü belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucu

Değişkenler		Tepkisellik	Davranış Beklentileri	Davranış Yönlendirme	Psikolojik Kontrol	Özerkliği Destek
Kendini	r	0,203*	-0,042	0,068	0,045	0,126
Toparlama	p	0,004	0,558	0,336	0,523	0,074
Gücü	N	200	200	200	200	200

p<.05

Tablo 3.17’de görüldüğü genç yetişkinlerde baba tutumları ile kendini toparlama gücü arasındaki ilişkinin düzeyi ve yönünü belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda Babam ve Ben Ölçeğinin sadece Tepkisellik ($r=,203$; $p<.05$). alt boyutu ile genç yetişkinlerin kendilerini toparlama gücü arasında anlamlı ilişki saptanmıştır. Bulgulara dayanarak babaları tepkisel davranan genç yetişkinlerin kendilerini toparlama güçlerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. babam ve ben ölçeğinin diğer alt boyutları ile genç yetişkinlerin kendilerini toparlama gücü arasında herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Baba tutumlarının genç yetişkinlerde kendini toparlama gücünü yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını belirlemek için yapılan regresyon analizi sonucu tablo 3.18’de gösterilmiştir.

Tablo 3.18: Baba tutumlarının genç yetişkinlerde kendini toparlama gücünü yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını belirlemek için yapılan regresyon analizi sonucu

Yordanan Değişken	r	r²	Sd	S_h	F	p
Kendini Toparlama Gücü						
Yordayan Değişkenler	,203	,041	198	18,372	8,498	,005
1- Tepkisellik						
2- Davranış Beklentileri	,042	,002	198	18,746	,344	,558
3- Davranış Yönlendirme	,068	,005	198	18,718	,931	,336
4- Psikolojik Kontrol	,045	,002	198	18,743	,410	,523
6- Özerkliği Destek	,126	,016	198	18,611	3,217	,074

p<.05

Tablo 3.18’de görüldüğü gibi, genç yetişkinlerde baba tutumlarının kendini toparlama gücünü yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını belirlemek için yapılan regresyon analizi sonucunda, babam ve ben ölçeğinin alt boyutlarından yalnızca Tepkisellik alt boyutunun genç yetişkinlerin kendilerini toparlama gücünü yordamada anlamlı bir yordayıcı olduğu belirlenmiştir. Diğer alt boyutların genç yetişkinlerde kendini toparlama gücünü yordamada bir etkisinin olmadığı

belirlenmiştir. Bulgulara dayanarak Babam ve Ben Ölçeğinin Tepkisellik alt boyutunun genç yetişkinlerin kendini toparlama gücündeki değişimin ($r=.203$; $r^2=.041$; $F=8,498$; $p<.05$) %4,1'ini açıklamakta olduğu söylenebilir.

Genç yetişkinlerde kendini toparlama gücünün cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu aşağıdaki tablo 3.19'da görülmektedir.

Çizelge 3.19: Genç yetişkinlerde kendini toparlama gücünün cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu

Değişken	Gruplar	N	X	Ss	S _h	Sd	t	p
Kendini Toparlama Gücü	Kadın	95	137,03	21,170	2,172	198	1,531	,104
	Erkek	105	141,08	16,039	1,565			

$P>.05$

Tablo 3.19'da görüldüğü gibi genç yetişkinlerin kendini toparlama gücü düzeyinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. ($t=1,531$; $p<.05$). Bulgulara dayanarak erkek ve kadın genç yetişkinlerin kendilerini toparlama güçlerinin benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Genç yetişkinlerde anne tutumları ve baba tutumlarının alt boyutları arasındaki ilişkinin düzey ve yönünü belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucu tablo 3.20’de gösterilmiştir.

Tablo 3.20: Genç yetişkinlerde anne tutumları ve baba tutumlarının alt boyutları arasındaki ilişkinin düzey ve yönünü belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucu

Anne Tutumları		Anne Tepkisellik	Anne Davranış Beklentileri	Anne Davranış Yönlendirme	Anne Psikolojik Kontrol	Anne Özerkliği Destek
Baba Tutumları Baba Tepkisellik	r	0,486*	0,017	-0,192*	-0,413*	0,284*
	p	0,000	0,816	0,006	0,000	0,000
	N	200	200	200	200	200
Baba Davranış Beklentileri	r	0,016	0,362*	0,061	0,008	0,046
	p	0,822	0,000	0,390	0,908	0,521
	N	200	200	200	200	200
Baba Davranış Yönlendirme	r	-0,279*	0,136	0,457*	0,477*	0,117
	p	0,000	0,055	0,000	0,000	0,098
	N	200	200	200	200	200
Baba Psikolojik Kontrol	r	-0,563*	-0,004	0,489*	0,715*	-0,076
	p	0,000	0,958	0,000	0,000	0,287
	N	200	200	200	200	200

	r	0,441*	0,156*	-0,127	-0,277*	0,360*
Baba	p	0,000	0,027	0,073	0,000	0,000
Özerkliği Destek	N	200	200	200	200	200

p<.05

Tablo 3.20’de görüldüğü genç yetişkinlerde Annem ve Ben Ölçeğinin alt boyutları ile Babam ve Ben Ölçeğinin alt boyutları arasındaki ilişkinin düzey ve yönünü belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda bazı alt boyutlara arasında pozitif bazıları arasında da negatif ilişki belirlenmiştir. Anne davranış biçimlerinden Tepkisellik ile baba tutumlarından Tepkisellik ($r=,486$; $p<.05$), ve Özerkliği Destek($r=,441$; $p<.05$), arasında pozitif yönde anlamlı ilişki, Davranış Yönlendirme($r=,279$; $p<.05$), ve Psikolojik Kontrol($r=,573$; $p<.05$), arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır. Bulgulara dayanarak anneleri tepkisel davranan genç yetişkinlerin babalarının hem tepkisel davrandığını hem de özerkliklerini desteklediklerini söylemek olasıdır. Buna karşılık anneleri tepkisel davranan genç yetişkinlerin babaları hem daha az davranış yönlendirici hem de daha az psikolojik kontrol uyguladıkları söylenebilir.

Tablo 3.20’de görüldüğü gibi Annem ve Ben Ölçeğinin ikinci alt boyutu olan Davranış Beklentileri ile Babam ve Ben Ölçeğinin ikinci ve beşinci alt boyutları olan Davranış Beklentileri($r=,362$; $p<.05$), ve Özerkliği Destek($r=,156$; $p<.05$), arasında pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır. Elde edilen bulgulara dayanarak anneleri nasıl davranması gerektiği konusunda beklenti içerisinde olan genç yetişkinlerin, babalarının da aynı beklenti içerisinde olduğu ve özerkliklerini desteklediğini söylemek olasıdır.

Tablo 3.20’de görüldüğü gibi Annem ve Ben Ölçeğinin üçüncü alt boyutu olan Davranış Yönlendirme ile Babam ve Ben Ölçeğinin üçüncü ve dördüncü alt boyutları olan Davranış Yönlendirme($r=,457$; $p<.05$) ve Psikolojik Kontrol($r=,459$; $p<.05$) arasında pozitif yönde ve birinci alt boyutu olan Tepkisellik($r=,192$; $p<.05$) ile negatif yönde anlamlı ilişki belirlenmiştir. Bulgulara dayanarak davranışları anneleri tarafından yönlendirilen genç yetişkinlerin babalarının daha az tepkisel davrandığı, buna karşılık daha fazla davranışlarını yönlendirdiği ve psikolojik kontrol sağlamaya çalıştığını söylemek olasıdır.

Tablo 3.20’de görüldüğü gibi Annem ve Ben Ölçeğinin dördüncü alt boyutu olan Psikolojik Kontrol ile Babam ve Ben Ölçeğinin üçüncü ve dördüncü alt boyutları olan Davranış Yönlendirme($r=,477$; $p<.05$) ve Psikolojik Kontrol($r=,715$; $p<.05$) arasında pozitif yönde ve birinci ve beşinci alt boyutları olan Tepkisellik($r=,413$; $p<.05$) ve Özerkliği Destek($r=,217$; $p<.05$) arasında negatif yönde anlamlı ilişki belirlenmiştir. Bulgulara dayanarak anneleri psikolojik kontrol sağlayan genç yetişkinlerin babalarının daha hem daha az tepkisel davrandığı hem de daha az özerkliklerini desteklediğini, buna karşılık daha fazla davranışlarını yönlendirdiği ve psikolojik kontrol sağlamaya çalıştığını söylemek olasıdır.

Tablo 3.20’de görüldüğü gibi Annem ve Ben Ölçeğinin beşinci alt boyutu olan Özerkliği Destek ile Babam ve Ben Ölçeğinin birinci ve beşinci alt boyutları olan Tepkisellik($r=,284$; $p<.05$) ve Özerkliği Destek($r=,360$; $p<.05$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki belirlenmiştir. Bulgulara dayanarak özerklikleri anneleri tarafından

desteklenen genç yetişkinlerin babaları da hem daha tepkisel davranmakta hem de özerkliklerini desteklemektedir.

Genç yetişkinlerde benlik saygısı ile kendini toparlama gücü arasındaki ilişkinin düzey ve yönünü belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucu tablo 3.21’de gösterilmiştir.

Tablo 3.21: Genç yetişkinlerde benlik saygısı ile kendini toparlama gücü arasındaki ilişkinin düzey ve yönünü belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucu

Değişkenler	N	r	p
Benlik Saygısı-Kendini Toparlama Gücü	200	0,200	.005

p<.05

Tablo 3.21’de görüldüğü gibi genç yetişkinlerde benlik saygısı ile kendini toparlama gücü arasındaki ilişkinin düzey ve yönünü belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucu onucunda değişkenler arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır ($r=-0.200$; $p<.05$). Bulgulara dayanarak benlik saygısı yüksek olan genç yetişkinlerin kendilerini toparlama güçlerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Genç yetişkinlerde kendini toparlama gücü 20-25 yaş arası katılımcılar ile diğer yaş grupları arasında farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonucu aşağıdaki tablo 3.22’de gösterilmiştir.

Tablo 3.22: Genç yetişkinlerde kendini toparlama gücünün 20-25 yaş arası katılımcılar ile diğer yaş grupları arasında farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonucu

Değişken	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Kendini Toparlama Gücü	Gruplar arası	732,089	3	244,030	0,694	0,557
	Gruplarıçi	68.966,106	196	351,868		
	Toplam	69.698,195	199			

Tablo 3.22’de görüldüğü gibi genç yetişkinlerde kendini toparlama gücünün 20-25 yaş arası katılımcılar ile diğer yaş grupları arasında farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonucunda, 20-25 yaş arası katılımcılar ile diğer yaş grupları arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Bulgulara dayanarak 20-25 yaş arası katılımcıların kendini toparlama gücü ile diğer yaş gruplarındaki katılımcıların kendini toparlama gücü arasında fark olmadığı söylenebilir.

Genç yetişkinlerde benlik saygısının 20-25 yaş arası katılımcılar ile diğer yaş grupları arasında farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonucu aşağıdaki tablo 3.23’te gösterilmiştir.

Tablo 3.23: Genç yetişkinlerde benlik saygısının 20-25 yaş arası katılımcılar ile diğer yaş grupları arasında farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonucu

Değişken	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Benlik Saygısı	Gruplar arası	0,724	3	0,241	1,719	0,164
	Gruplarıçi	27,496	196	0,140		
	Toplam	28,220	199			

Tablo 3.23'te görüldüğü gibi genç yetişkinlerde benlik saygısının 20-25 yaş arası katılımcılar ile diğer yaş grupları arasında farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonucunda, 20-25 yaş arası katılımcılar ile diğer yaş grupları arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Bulgulara dayanarak 20-25 yaş arası katılımcıların benlik saygısı ile diğer yaş gruplarındaki katılımcıların benlik saygıları arasında fark olmadığı söylenebilir.

Genç yetişkinlerin annem ve ben ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamalarının cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu aşağıdaki tablo 3.24'te görülmektedir.

Çizelge 3.24: Genç yetişkinlerin annem ve ben ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamalarının cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu

Değişken	Gruplar	N	X	Ss	S _h	Sd	t	p
Tepkisellik	Kadın	95	4,14	0,708	0,072	198	1,892	,060
	Erkek	105	3,96	0,614	0,060			
Davranış Beklentileri	Kadın	95	3,34	0,441	0,045	198	,358	,721
	Erkek	105	3,36	0,469	0,045			
Davranış Yönlendirme	Kadın	95	2,70	0,514	0,052	198	,512	,609
	Erkek	105	2,74	0,567	0,055			
Psikolojik Kontrol	Kadın	95	2,20	0,713	0,073	198	2,265	,025
	Erkek	105	2,43	0,758	0,074			
Özerkliği Destek	Kadın	95	3,44	0,422	0,043	198	,179	,858
	Erkek	105	3,43	0,461	0,045			

Tablo 3.24'te görüldüğü gibi genç yetişkinlerin annem ve ben ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamalarının cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu, sadece Psikolojik Kontrol alt boyutunda erkekler lehine anlamlı fark bulunmuştur ($t=2,265$; $p<.05$). Diğer alt boyutlarda cinsiyete göre farklılık bulunmamaktadır. Bulgulara göre genç yetişkin erkekler annelerinden daha fazla psikolojik kontrol görmektedirler.

Genç yetişkinlerin babam ve ben ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamalarının cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu aşağıdaki tablo 3.25'te görülmektedir.

Çizelge 3.25: Genç yetişkinlerin babam ve ben ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamalarının cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu

Değişken	Gruplar	N	X	Ss	S _h	Sd	t	p
Tepkisellik	Kadın	95	3,64	0,913	0,093	198	1,232	,219
	Erkek	105	3,48	0,816	0,079			
Davranış Beklentileri	Kadın	95	3,24	0,568	0,058	198	,870	,385
	Erkek	105	3,30	0,471	0,046			
Davranış Yönlendirme	Kadın	95	2,64	0,589	0,060	198	1,556	,121
	Erkek	105	2,77	0,596	0,058			
Psikolojik Kontrol	Kadın	95	2,21	0,753	0,077	198	2,110	,036
	Erkek	105	2,44	0,785	0,076			
Özerkliği Destek	Kadın	95	3,31	0,541	0,055	198	,144	,886
	Erkek	105	3,30	0,419	0,040			

Tablo 3.25'te görüldüğü gibi genç yetişkinlerin babam ve ben ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamalarının cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu, sadece Psikolojik Kontrol alt boyutunda erkekler lehine anlamlı fark bulunmuştur ($t=2,110$; $p<.05$). Diğer alt boyutlarda cinsiyete göre farklılık bulunmamaktadır. Bulgulara göre genç yetişkin erkekler babalarından daha fazla psikolojik kontrol görmektedirler.

4. TARTIŞMA

Bu çalışmada, Türk toplumunda farklı aile içi etkileşim özelliklerinin bireylerin kendini toparlama gücü ve benlik saygısına nasıl yansıdığını ortaya koymaya çalışılmıştır. Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda yapılan ve bulgular bölümünde sunulan analizlerin sonuçları değerlendirilerek, literatür ışığında tartışılacaktır. Çalışmada kullanılan ‘psikolojik dayanıklılık ve ‘kendini toparlama gücü’ aynı anlamda kullanılmıştır.

Bu amaç doğrultusunda, seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilen genç yetişkinlerin, algıladıkları aile tutumları ile benlik saygısı ve dayanıklılık düzeyleri arasında etkileşimin olup olmadığı incelenmiştir.

Bulgulara göre, katılımcıların annem ve ben ölçeğinin alt boyutlarından elde ettiği puanların aritmetik ortalamaları; tepkisellik 4.05, davranış beklentileri 3.35, davranış yönlendirme 2.72, psikolojik kontrol 2.32, özerkliği destek 3.44 bulunmuştur. Katılımcıların babam ve ben ölçeğinin alt boyutlarından elde ettiği puanlarının aritmetik ortalamaları ise tepkisellik 3.56, davranış beklentileri 3.27, davranış yönlendirme 2.71, psikolojik kontrol 2.33, özerkliği destek 3.31 olduğu ortaya konmuştur.

Annem ve ben ölçeğinde elde edilen bulgular doğrultusunda, anne tutumlarının davranış yönlendirmesi alt alanı ile benlik saygısı arasında ($r = .187$; $p < .05$) negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Yani davranışları anneleri tarafından yönlendirilen

bireylerin benlik saygısı düzeyleri daha düşük bulunmuştur. Ancak baba tutumlarında bu sonuç saptanmamıştır.

Annem ve Ben Ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puan ortalamasının en yüksek olduğu alt boyut 4,05 aritmetik ortalama ile Tepkiselliktir. Katılımcıların anne tutumlarından tepkisellik ve özerklik desteği ile kendini toparlama gücü arasında pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır. Bu bağlamda annelerinden tepkisel davranış gören ve özerkliği desteklenen bireylerin kendini toparlama gücü yüksektir. Anne tutumlarından tepkisellik ile genç yetişkinlerin kendilerini toparlama gücü arasındaki anlamlı düzeydeki pozitif ilişki bulunmuştur ($r=,151$; $p<.05$). Bulgulara dayanılarak annelerinde tepkisel davranış ve özerklik desteği gören genç yetişkinlerin kendilerini toparlama gücünün yüksek olduğunu belirlenmiştir.

Babam ve Ben Ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puan ortalamasının en yüksek olduğu alt boyut 3,56 aritmetik ortalama ile Tepkiselliktir (ana babalar tarafından gösterilen sıcaklık ve desteği). Katılımcıların baba tutumlarından tepkisellik ile kendini toparlama gücü ile arasında anlamlı ilişki vardır. Bu anlamda babalarından tepkisel davranış gören bireylerin kendini toparlama gücünün iyi düzeyde olduğu düşünülebilir.

Genç yetişkinlerde davranış yönlendirme benlik saygısındaki değişimin sadece %3,5'ini açıklamaktadır. Bu sonuçlara göre davranışları anneleri tarafından yönlendirilen bireylerin benlik saygısı düzeyleri daha düşük olduğu belirlenmiştir ($r=,187$; $p<.05$).

Annem ve Ben Ölçeğinin ikinci alt boyutu olan Davranış Beklentileri (ana babalar tarafından yapılan kural koyma ve yol gösterme gibi aktif kontrolü) ile Babam ve Ben Ölçeğinin ikinci ve beşinci alt boyutları olan Davranış Beklentileri ($r=,362$; $p<.05$) ve Özerkliği Desteği (çocukların özerk girişimlerinin desteklenmesini) ($r=,156$; $p<.05$), arasında pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır. Elde edilen bulgulara dayanarak anneleri tarafından davranış beklentisi olan genç yetişkinlerin, babaları tarafından davranış beklentisi olduğu ve özerkliği desteklediği belirlenmiştir.

Annem ve Ben Ölçeğinin üçüncü alt boyutu olan Davranış Yönlendirme (çocukların akademik ve sosyal yaşantısına ilişkin beklentilerini) ile Babam ve Ben Ölçeğinin üçüncü ve dördüncü alt boyutları olan Davranış Yönlendirme ($r=,457$; $p<.05$) ve Psikolojik Kontrol (zorlayıcı ve manipülatif kontrol) ($r=,459$; $p<.05$) arasında pozitif yönde ve birinci alt boyutu olan Tepkisellik($r=,192$; $p<.05$) ile negatif yönde anlamlı ilişki belirlenmiştir. Bulgulara dayanarak davranışları anneleri tarafından davranışları yönlendirilen genç yetişkinlerin babaları tarafından da davranış yönlendirilmesinde bulunduğu ve psikolojik kontrollerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca anneleri tarafından davranışları yönlendirilen genç yetişkinlerin babaları tarafından tepkisel yaklaşmadığı saptanmıştır.

Annem ve Ben Ölçeğinin dördüncü alt boyutu olan Psikolojik Kontrol ile Babam ve Ben Ölçeğinin üçüncü ve dördüncü alt boyutları olan Davranış Yönlendirme($r=,477$; $p<.05$) ve Psikolojik Kontrol($r=,715$; $p<.05$) arasında pozitif yönde ve birinci ve beşinci alt boyutları olan Tepkisellik($r=,413$; $p<.05$) ve Özerkliği Destek($r=,217$;

$p < .05$) arasında negatif yönde anlamlı ilişki belirlenmiştir. Bulgulara dayanarak anneleri psikolojik kontrol sağlayan genç yetişkinlerin babalarının da psikolojik kontrol sağladıkları ve ayrıca davranış yönlendirmesinde buldukları belirlenmiştir. Ayrıca anneleri psikolojik kontrol sağlayan genç yetişkinlerin babalarının tepkisel davranmadığı ve özerkliklerini desteklemediği belirlenmiştir.

Annem ve Ben Ölçeğinin beşinci alt boyutu olan Özerkliği Destek ile Babam ve Ben Ölçeğinin birinci ve beşinci alt boyutları olan Tepkisellik($r = .284$; $p < .05$) ve Özerkliği Destek($r = .360$; $p < .05$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki belirlenmiştir. Bulgulara dayanarak özerklikleri anneleri tarafından desteklenen genç yetişkinlerin babaları da tepkisel davranmakta hem de özerkliklerini desteklediği belirlenmiştir.

Annem ve ben ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamalarının cinsiyetlerine göre Psikolojik Kontrol alt boyutunda erkekler lehine anlamlı fark bulunmuştur ($t = 2,265$; $p < .05$). Diğer alt boyutlarda cinsiyete göre farklılık bulunmamaktadır. Bulgulara göre genç yetişkin erkeklerin genç kadınlara göre annelerinden daha fazla psikolojik kontrol gördükleri belirlenmiştir. Bu sonuca göre erkeklerin kızlara göre daha kontrole ihtiyacı olduğu düşünülebilir. Toplum tarafından genellikle kadının kontrolü erkeğe göre sağlanmış durumda olduğu ve böyle bir toplumsal alışkanlığımızın varlığı yorumlanabilir.

Babam ve ben ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamalarının cinsiyetlerine göre Psikolojik Kontrol alt boyutunda erkekler lehine anlamlı fark bulunmuştur ($t = 2,110$; $p < .05$). Diğer alt boyutlarda cinsiyete göre farklılık

bulunmamaktadır. Bulgulara göre genç yetişkin erkeklerin genç kadınlara göre babalarından daha fazla psikolojik kontrol gördükleri belirlenmiştir.

Anne tutumlarından Özerkliği Destek ile genç yetişkinlerin kendilerini toplama gücü arasındaki anlamlı düzeydeki pozitif ilişki bulunmuştur ($r=,213$; $p<.05$). Bulgulara dayanılarak anneleri tarafından özerkliği desteklenen genç yetişkinlerin kendilerini toplama gücünün yüksek olduğunu belirlenmiştir. Onat (2010) tarafından yapılan çalışmada da anne babalarını demokratik olarak algılayan lise birinci sınıf öğrencilerinin yılmazlık düzeyinin anne ve babalarını otoriter olarak algılayan öğrencilerin yılmazlık düzeyinden anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermiştir.

Anne davranış biçimlerinden Tepkisellik ile baba tutumlarından Tepkisellik ($r=,486$; $p<.05$), ve Özerkliği Destek($r=,441$; $p<.05$), arasında pozitif yönde anlamlı ilişki, Davranış Yönlendirme($r=,279$; $p<.05$), ve Psikolojik Kontrol($r=,573$; $p<.05$), arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır. Bulgulara dayanarak anneleri tepkisel davranan genç yetişkinlerin babalarının hem tepkisel davrandığını hem de özerkliklerini destekledikleri belirlenmiştir. Buna karşılık anneleri tepkisel davranan genç yetişkinlerin babalarının davranış yönlendirmesinde bulunmadıkları ve psikolojik kontrol sağlamadıkları belirlenmiştir. Tepkisellik ölçümü, ana babalar tarafından gösterilen sıcaklık ve desteği, davranış kontrolü, ana babalar tarafından yapılan kural koyma ve yol gösterme gibi aktif kontrolü, psikolojik kontrol, zorlayıcı ve manipülatif kontrolü, özerklik desteği, çocukların özerk girişimlerinin desteklenmesini ve davranış yönlendirme, çocukların akademik ve sosyal yaşantısına

ilişkin beklentilerini belirler (Çelen, 2007). Crosne ve Elder (2004), tarafından yapılan çalışmaların sonucu da bu görüşü desteklemektedir.

Garmezzy'e göre (1983), yüksek düzeyde yoksul bölgelerde yaşayan ve içinde buldukları dezavantajlı şartlara rağmen başarılı olabilen öğrencilerin dayanıklılık konusunda kişisel özelliklerini tespit etmiştir. Bu kişilikler sosyal beceriler, akranlarla pozitif etkileşim, yüksek seviyede sosyal sorumluluk, zeka, empati, espiri anlayışı ve kritik durumlarda problem çözme becerilerini içermektedir. Dayanıklı çocukların Garmezzy tarafından belirlenmiş diğer kişilik özellikleri şunlardır:

- Akranlarla ve yetişkinlerle pozitif ilişkiler
- Düşük derecede savunuculuk ve agresyon, ve yüksek derecede işbirlikçilik, katılımcılık ve emosyonel stabilite (öğretmenlerin değerlendirmelerine göre)
- Pozitif kendilik değeri
- Güçsüzlük yerine kişisel güç hissiyatı
- İçsel kontrol merkezi (etrafları üzerinde bir miktar kontrole sahip olabildiklerine dair inanç (aktaran, Linda, 1994).

Garmezzy'nin bu görüşü bu çalışmadaki anne baba tutumlarından özerklik desteğinin yansımaları ile paralellik göstermektedir.

Davis, Vida, Eccless ve Pickhardt (2011) psikolojik dayanıklılıkta davranış kontrolünün daha etkili olduğunu ileri sürmüşler ve Doğu toplumlarından örnekler vermişlerdir. Bu çalışmanın başlangıcında benzer sonuçlara ulaşılacağı düşünülmüş ancak tepkisellik ve özerklik desteği psikolojik dayanıklılığı desteklediği ortaya konmuştur.

Bunlara ek olarak çalışmamızda, benlik saygısı yüksek olan genç yetişkinlerin kendilerini toplama güçlerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Rosenberg (1965), benlik saygısını kişinin kendine yönelik olumlu veya olumsuz yaklaşımı olarak belirlemektedir. Çelen, Gümüş, Özcan ve Sümer (2008) tarafından yapılan çalışmada ise ergenlerde psikolojik dayanıklılık ve benlik algısı aralarındaki ilişki incelendiğinde, benlik kavramı skalasından alınan puanların psikolojik dayanıklılık puanlarını yordamadığı belirtilmiştir.

Araştırma bulguları ışığında erkeklerin benlik saygısı kadınlara göre daha yüksek bulunduğu görülmektedir ancak kendini toplama gücü cinsiyet faktörüne göre erkeklerde ve kadınlarda benzerlik göstermektedir.

Demografik özelliklere göre, katılımcıların anne ve babalarının eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. İleriki araştırmalarda eğitim düzeyleri ile aile tutumu arasındaki ilişki incelenebilir. Bu şekilde eğitim düzeyinin benlik saygısı üzerindeki dolaylı etkisi araştırılabilir.

İnsanoğlunun yaşamını sürdürmesinde anne ve baba tutumları büyük ölçüde önem taşımaktadır. Ayrıca birey için önem arz eden psikolojik kavramlardan biri psikolojik dayanıklılık ve bir diğeri de benlik saygısıdır. Ebeveyn tarafından psikolojik olarak dayanıklı yetiştirilen bireylerin sağlıklı toplumlar oluşmasında katkı sağlayacağı aşikardır. Literatüre bakıldığında psikolojik dayanıklılık kavramının genellikle çocuk ve ergenler üzerinde çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Anne – baba tutumları, bireyin tutumları algılayışı, özgüven ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkinin

incelendiği çalışmalarla bu konuya ilişkin farkındalık sağlanabilmesine yardımcı olacak ve bireylerin psikolojik dayanıklılığının artıracadığı dūřunılmaktadır. Bu anlamda, bu konu ile ilgili yapılacak araştırmaların literatüre katkı sağlayacadığı dūřunılmaktadır.

5. KAYNAKLAR

Arı, R., Seçer, Z. Ş. (2003). Farklı Ana Baba Tutumlarının Çocukların Psikososyal Temelli Problem Çözme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi.

Arnett, J. J. (2000). High Hopes in a Grim World: Emerging Adults' Views of Their Futures and of "Generation X." *Youth & Society*, 31, 267-286.

Arnett, J. J. (2000). Emerging Adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55, 469-480.

Arnett J. J. (2007). Emerging Adulthood: What Is It, and What Is It Good For?. *Child Development Perspectives*. 1 (2), 68-73.

Atak, H. (2005). Türkiye'de Beliren Yetişkinlik, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Baumrind, D. (1971). Current Patternes of Parental Authority" *Developmental Psychology Monographs* 4/1.

Boughton, L. K., & Lumley, M. N. (2011). Parent Prediction of Child Mood and Emotional Resilience: The Role of Parental Responsiveness and Psychological control, Hindawi Publishing Corporation, Depression Research and Treatment,

Article ID 375398, Clinical Psychology, Applied Developmental Emphasis,
Department of Psychology, University of Guelph, Canada.

Bowlby J. (1973). *Attachment and loss: Vol. 2. Separation, Anxiety and Anger*. New York: Basic Books.

Bronfenbrenner, U. (1961). The Changing American Child — A Speculative Analysis. *Journal of Social Issues*, 17:6–18. doi:10.1111/j.1540-4560.1961.tb01659.x

Bukatko, D., & Daehler, M. W. (1992). *Child Development*, Boston: Houghton Mifflin Company.

Büyüksahin, G. (2009). Boşanmış ve Boşanmamış (Tam) Ailelerde Gelen 11 ile 13 Yaş Arası Çocukların Anne - Baba Tutumlarını Algılama Biçimlerinin Sosyal Uyum Düzeyleri ile İlişkisi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Büyüksahin, G., & Çelikkaleli, Ö. (2010). Ergenlerin Arkadaş Bağlılığı ve İnternet Bağımlılığının Cinsiyet, Ebeveyn Tutumu ve Anne Baba Eğitim düzeylerine göre İncelenmesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 3, 225 – 240.

Cavanaugh, J. C., & Blanchard – Fields, F. (2002). *Adult Development and Aging*, Belmont, CA: Wadsworth.

Chen, H., & Lan, W. (1998). "Adolescents' perceptions of their parents' academic expectations: comparison of American, Chinese – American, and Chinese high school students". *Adolescence*, Summer 1998 [http // findarticles / mi 2248_nl30_v33/ai21072040](http://findarticles.com/mi/2248_nl30_v33/ai21072040).

Cownen, E. L., Wyman, P. A., & Work, W. C. (1996). Resilience in Highly Stressed Urban Children: Concepts and Findings.

Crosnoe, R., Elder, G. H. (2004). *Family Dynamics, Supportive Relationships and Educational Resilience During Adolescence*, Sage Publications, (32).

Cüceloğlu, D. (2000). *İnsan ve Davranışı*, İstanbul: Remzi Kitabevi .

Çelen, H. N. (2007). *Ergenlik ve Genç Yetişkinlik*, İstanbul: Papatya Yayıncılık.

Çelen, H.N.,Yıldız, H., & Berk, Ş. (2008). “ Çocuk ve Annenin Bağlanma Düzeyleri ile Çocuk – Anne Etkileşim Örüntüleri Arasındaki İlişki” ÇOKAUM kongre bildiriler kitabı AÜ yay. Ankara.

Çelen, H. N., Eren – Gümüş, A. & Z. Ç. Özcan (2008). Investigation of Relationship Between Turkish Adolescence Resilience and Domains of Self Perception“ EARA councress, Torino, Sözlü bildiri.

Çerik, Ş. (2003). Ailelerin Gençlere Karşı Tutumları ve Gençlerin Ailelerinin Tutumlarını Algılayışlarına Yönelik Üniversite Gençliği Üzerinde Bir Araştırma.

Çetin, N. C. (2008). İlköğretim Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Empatik Beceri Düzeylerinin Ana Baba Tutumları ve Özsaygı ile İlişkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Çuhadaroğlu, F. (1986). Adolesanlarda Benlik Saygısı, Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara.

Eminağaoğlu, N. (2006). Güç Koşullarda Yaşayan Sokak Çocuklarında Dayanıklılık (Sağlamlılık), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Eraslan, Y. (2010). Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygılarının Algıladıkları Anne – Baba Tutumlarına Göre İncelenmesi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Erdoğan, Ö., Uçukoğlu, H. (2011). İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumu Algıları ile Atılganlık ve Olumsuz Değerlendirilmekten Korkma Düzeyleri Arasındaki İlişkiler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (1), 51–72

Erkan, Z., Güçray, S. S. ve Çam, S. (2002). *Ergenlerin Sosyal Kaygı Düzeylerinin Ana Baba Tutumları ve Cinsiyet Açısından İncelenmesi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (10).

Eryılmaz, A. (2004). Ergenlik ve Genç Yetişkinlik Döneminde Romantik

Yakınlığı Başlatmada Algılanan Kontrol, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Garnezy, N. (1991). Resilience in children's adaptation to negative life events and stressed environments. *Pediatric Annals*, 20, 459–466.

Glover, J. (2009). How can resilience be promoted in children and youth. Mart 2009, www.barnardors.org.uk/bouncingback_resilience March09 pdf.

Gökmen, D. (2009). Kadın Sığınma Evinde Yaşayan Şiddet Görmüş Kadınlar ile Eşyle Birlikte Yaşayan Şiddet Görmüş Kadınlar Arasındaki Psikolojik Dayanıklılık ve Bağlanma Durumlarının Karşılaştırılması, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Hamarta, E., Arslan, C., Saygın, Y., & Özyeşil, Z. (2009). Benlik saygısı ve akılcı olmayan inançlar bakımından üniversite öğrencilerinin stresle başa çıkma yaklaşımlarının analizi. *Değerler Eğitim Dergisi*, 7(18), 25–42

İmamoğlu, S. (2008). Genç Yetişkinlikte Kişilerarası İlişkilerin Cinsiyet, Cinsiyet Roller ve Yalnızlık algısı Açısından İncelenmesi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Kagıtcıbaşı, Ç. (2005). “Autonomy and relatedness in cultural context” *Journal of cross cultural psychology* Vol, 36, No 4 July, 403–422.

Kararırmak, Ö. (2007). “Deprem Yaşamış Bireylerdeki Psikolojik Sağlamlığa Etki Eden Kişisel Faktörlerin İncelenmesi”. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Korkmaz, M. (1996). Yetişkin örneklem için bir benlik saygısı ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik çalışması. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Kroger, J. (1989). “Identity in Adolescence, The balance between self and other, *Adolescence and Society*, London.

Kurt, N. (2011) “Çevik Kuvvet Personelinin Stresle Başa Çıkma Tutumları, Psikolojik Dayanıklılıkları ve İş Doyumu Düzeyleri”. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Linda, F. W. (1994). NCREL Monograph: Developing Resilience in Urban Youth, North Central Regional Educational Laboratory.

Muuse, R.E. (1996). *Theories of Adolescence* “Lewin, K., Field Theory and Adolescence” London, Mc GawHill Comp.

Newman, T. (2004). What Works in building resilience? Barnardos’s, Barkingside.

Onat, G. (2010). Demokratik ve Otoriter Olarak Algılanan Ana-Baba Tutumlarının Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Yılmazlık Düzeyine Etkilerinin Araştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Oshio, A., Kaneko, H., Nagamine, S., Nakaya, M. (2003). Construct Validity of the Adolescent Resilience Scale, *Psychological Reports*, 93, 1217-1222.

Öztürk, O. (2002, s:566–570). *Ruh sağlığı ve Bozuklukları*, Ankara: Nobel TıpYayınevi.

Pamela E., Davis – Kean, Vida M., & Eccles J. (2001). 'Influences on Parental Expectations for Post – High School Transitions', University of Michigan. Society of Research on Child Devp. Bieina couference MN. April 19 – 22.

Pamir, O. Ç. (2008). Lise Öğrencilerinin Mükemmeliyetçilik Düzeyleri ile Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişki, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Pickhardt, C. (2011). "Adolescence and the problem of parental expectations. *Psychology Today*, Blog“. <http://www.psychologytoday.com/blog>. Surviving your child adolescence 201003/ad.25/03/2011.

Poyraz, M. (2007), Babaların Babalık Rolünü Algılamalarıyla Kendi Ebeveynlerinin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Gazi Üniversitesi,

Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Razı G.S., Kuzu A., Yıldız A.N., Ocakcı A.F., & Arifoğlu B.C. (2009). Çalışan gençlerde benlik saygısı, iletişim becerileri ve stresle baş etme. *Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 8(1), 17-26.

Rohner, R., Khaleque, A., & Cournoyer, D. (2007). "Parental Acceptance – Rejection Theory, methods, Evidence and Implications" [file:// Documents and settings Parental acceptance. htm](file://Documents and settings Parental acceptance. htm) 22.08.22.

Sayın, S. (2007). Yetişkinlikte Algılanan Anne Baba Tutumları ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkiler, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Sezer, Ö. (2010). Ergenlerin Kendilik Algılarının Anne Baba Tutumları ve Bazı Faktörlerle İlişkisi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. Haziran 2010. Cilt:VII, Sayı:I, 1-19 <http://efdergi.yyu.edu.tr>

Smith, P., Cowie, H., & Blades. M. (2001). '*Understanding Children's Development*,' Oxford, Blackwell.

Steinberg, L. (2007). *Ergenlik*. Çeviri (Yayıma hazırlayan F. Çok) Ankara: İmge Kitabevi.

Suner, F.E. (2000). Farklı Liselerdeki Ergenlerin Benlik Saygısı, Akademik Başarı ve Sürekli Kaygı Düzeyi Arasındaki İlişki, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Sürücü, M., Bacanlı, F. (2010). ‘Üniversiteye uyumun psikolojik dayanıklılık ve demografik değişkenlere göre incelenmesi’. ‘Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2, 375 – 396.

Şahin, G. R. (2006). Bireylerin Proaktif Kişilik Yapısı ile Benlik Saygısı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Terzi, Ş. (2006). “Kendini toparlama gücü ölçeğinin uyarlanması, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması” *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 26, 77 – 86.

Terzi, Ş. (2008). Üniversite öğrencilerinde kendini toparlama gücünün içsel koruyucu faktörlerle ilişkisi: *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 297 – 306.

Turanlı, P. (2010). Orta Yetişkinlikte Evlilik Uyumunun Benlik Saygısı ve Bağlanma Stilleri ile İlişkisi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Türe, F. S. (2010) Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocukların (8-12 yas) Değişik Anne Tutumlarına Göre Benlik Saygı Düzeylerinin İncelenmesi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Tüzün, O., Sayar, K. (2006), '*Öğrenme Kuramı ve Psikopatoloji*', Düşünen Adam. 19(1):24–39).

Yaprak, B. (2007). İlköğretim Öğrencilerinin Algıladıkları Anne-Baba Tutumunun Diskriminant Analiziyle Belirlenmesi ve Benlik Saygısı ile Olan İlişkisinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Uygulama, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

6. EKLER

EK 1: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)

EK 2: Kendini Toparlama Gücü Ölçeği

EK 3: Annem ve Ben Ölçeği,

EK 4: Babam ve Ben Ölçeği

EK 5: Kişisel Bilgi Formu

EK 1:**ROSENBERG BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ**

- 1) Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.
  - a) Çok doğru
  - b) Doğru
  - c) Yanlış *
  - d) Çok yanlış *
- 2) Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum.
  - a) Çok doğru
  - b) Doğru
  - c) Yanlış *
  - d) Çok yanlış *
- 3) Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim.
  - a) Çok doğru *
  - b) Doğru *
  - c) Yanlış
  - d) Çok yanlış
- 4) Ben de diğer insanların birçoğunun yapabildiği kadar birşeyler yapabilirim.
  - a) Çok doğru
  - b) Doğru
  - c) Yanlış *
  - d) Çok yanlış *
- 5) Kendimde gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum.
  - a) Çok doğru *
  - b) Doğru *
  - c) Yanlış
  - d) Çok yanlış
- 6) Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.
  - a) Çok doğru
  - b) Doğru
  - c) Yanlış *
  - d) Çok yanlış *
- 7) Genel olarak kendimden memnunum.
  - a) Çok doğru
  - b) Doğru
  - c) Yanlış *
  - d) Çok yanlış *
- 8) Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.
  - a) Çok doğru *
  - b) Doğru *
  - c) Yanlış
  - d) Çok yanlış
- 9) Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığını düşünüyorum.
  - a) Çok doğru *
  - b) Doğru *
  - c) Yanlış
  - d) Çok yanlış
- 10) Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığını düşünüyorum.
  - a) Çok doğru *
  - b) Doğru *
  - c) Yanlış
  - d) Çok yanlış

EK 2:**KENDİNİ TOPARLAMA GÜCÜ ÖLÇEĞİ**

Yönerge: Lütfen aşağıdaki her bir ifadeyi okuyarak sağ taraftaki size uygun rakamı işaretleyiniz.

No	Madde	Kesinlikle Katılmıyorum				Kesinlikle Katılıyorum		
		1	2	3	4	5	6	7
1	Yaptığım planlara uyarım	1	2	3	4	5	6	7
2	İşlerin bir şekilde üstesinden gelirim	1	2	3	4	5	6	7
3	Bir başkasından çok kendine güvenirim.	1	2	3	4	5	6	7
4	Bir şeylere ilgili olmak benim için önemlidir	1	2	3	4	5	6	7
5	Gerektiğinde kendi başıma ayakta kalabilirim	1	2	3	4	5	6	7
6	Hayatta başardıklarımın gurur duyarım	1	2	3	4	5	6	7
7	Genellikle ileriye dönük düşünürüm	1	2	3	4	5	6	7
8	Kendimle barışık biriyim	1	2	3	4	5	6	7
9	Zaman içinde birçok şeyi yapabileceğimi düşünürüm	1	2	3	4	5	6	7
10	Kararlı biriyim	1	2	3	4	5	6	7
11	Olayların ayrıntılarını genellikle merak etmem	1	2	3	4	5	6	7
12	İşleri zamanında yaparım	1	2	3	4	5	6	7
13	Disiplinli biriyim	1	2	3	4	5	6	7
14	Birçok şeyle ilgili biriyim	1	2	3	4	5	6	7
15	Çoğu zaman gülecek bir şey bulurum	1	2	3	4	5	6	7
16	Zor durumlarda, kendime olan güvenim bana güç verir	1	2	3	4	5	6	7
17	Zor durumlarda insanların genellikle güvenebileceği biriyim	1	2	3	4	5	6	7
18	Genellikle bir duruma değişik açılardan bakabilirim	1	2	3	4	5	6	7
19	İstesemde istemesemde bazen yapmak istediğim/istemediğim şeylere kendimi ayarlarım	1	2	3	4	5	6	7
20	Hayatımın bir anlamı vardır	1	2	3	4	5	6	7
21	Hakkında bir şey yapamayacağım konulara takılıp kalmam	1	2	3	4	5	6	7
22	Zor bir durumdaysam genellikle bir çıkış yolu bulabilirim	1	2	3	4	5	6	7
23	Yapmak zorunda olduklarım için yeterli enerjiye sahibimdir	1	2	3	4	5	6	7
24	Beni istemeyen insanların olması benim için problem değildir	1	2	3	4	5	6	7

EK 3:**ANNEM VE BEN**

Bu bölümde annenizin size karşı davranışlarını ifade eden cümlelerden oluşan 22 maddelik bir ölçek bulunmaktadır. Sizden istenen her ifadeyi hangi sıklıkla yaşadığınızı belirtmenizdir. Bunun için “hiçbir zaman”, “çok nadir”, “bazen”, “çoğu zaman”, “her zaman” seçeneklerinin bulunduğu beş basamaklı bir ölçek verilmiştir. Sizin o ifade ile ilgili yaşantınız, hangi seçeneğe daha uygunsa yandaki kutuyu (X) işareti ile işaretleyin.

		Hiç bir zaman	Çok nadir	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
1)	Annem onunla ilgili rahatsızlıklarımı paylaşır ve rahatlarım					
2)	Annemin evin içinde ve dışında nasıl davranmam gerektiğine ilişkin kesin beklentileri vardır					
3)	Annem evin dışında nasıl davrandığıma ilişkin sorular sorar					
4)	Annem bazı şeyler hakkında düşünce ve duygularımı değiştirmeye çalışır					
5)	Annem bir problemim olduğunda benim görüşlerimi dinler					
6)	Annem bana baktığında tebessüm eder					
7)	Annem benden belirli davranışlarda bulunmamı ister					
8)	Annem bana koyduğu kuralları hatırlatır					
9)	Annem ne zaman bir şey söylemeye kalksam konuyu değiştirir					
10)	Annem bazı şeyleri benim bakış açımdan görmeye çalışır					
11)	Annem benim moralim bozuk olduğunda beni rahatlatmaya çalışır					
12)	Annem çocukların her istediklerini yapamayacaklarına inanır					
13)	Annem durgun davranıp davranmadığımı gözler					
14)	Annem sürekli bana karışır					
15)	Annem mümkün olduğunca ne yapmam gerektiği konusundaki seçimlerime izin verir					
16)	Annem üzüntülü olduğumda beni neşelendirir					
17)	Annem ev içindeki ve dışındaki kuralları takip etmeyi öğrenmemi ister					
18)	Annem komşular, öğretmenlerim ve arkadaşlarımla ana babaları ile benim davranışlarım hakkında konuşur					
19)	Annem ailedeki diğer kişilerin problemlerinden dolayı beni suçlar					
20)	Annem bazı şeylerde benim karar almama izin verir					
21)	Annem bana yeterince ilgi ve şefkat gösterir					
22)	Annem ana-babaların çocuklara kurallar koymasının doğru olduğuna inanır					
23)	Annem arkadaşlarımla kim olduğumu ve nerelerde vakit geçirdiğimi bilmek için gayret gösterir					
24)	Annem beni eleştirirken geçmiş hatalarımı ortaya koyar					
25)	Annem işleri kendi yolunda götürmede ısrarcıdır					
26)	Annem bana sevgisini göstermenin doğru olduğuna inanır					
27)	Annem istediğim her şeyi yapmada beni özgür kılar					
28)	Annem istediği gibi davransam da davranmasam da pek ilgi göstermez					
29)	Annem onun istediği gibi davranmadığımda bana arkadaşça (sıcak) davranmaz					
30)	Annem gereksinimlerime duyarlı değildir					
31)	Annem benimle bir şeyler yapmaktan hoşlanır					
32)	Annemin benden makul beklentileri vardır					
33)	Annem ev içi ve dışında nasıl davranılması gerektiğinin farkında değildir					
34)	Annem ben onu hayal kırıklığına uğrattığımda bana bakmaktan kaçınır					
35)	Annem hayatta çizeceğim yolda bana yardımcı olur					

EK 4:**BABAM VE BEN**

Bu bölümde babanızın size karşı davranışlarını ifade eden cümlelerden oluşan 22 maddelik bir ölçek bulunmaktadır. Sizden istenen her ifadeyi hangi sıklıkla yaşadığınızı belirtmenizdir. Bunun için “hiçbir zaman”, “çok nadir”, “bazen”, “çoğu zaman”, “her zaman” seçeneklerinin bulunduğu beş basamaklı bir ölçek verilmiştir. Sizin o ifade ile ilgili yaşantınız, hangi seçeneğe daha uygunsa yandaki kutuyu (X) işareti ile işaretleyin.

		Hiç bir zaman	Çok nadir	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
1)	Babam onunla ilgili rahatsızlıklarımı paylaşır ve rahatlarım					
2)	Babamın evin içinde ve dışında nasıl davranmam gerektiğine ilişkin kesin beklentileri vardır					
3)	Babam evin dışında nasıl davrandığıma ilişkin sorular sorar					
4)	Babam bazı şeyler hakkında düşünce ve duygularımı değiştirmeye çalışır					
5)	Babam bir problemim olduğunda benim görüşlerimi dinler					
6)	Babam bana baktığında tebessüm eder					
7)	Babam benden belirli davranışlarda bulunmamı ister					
8)	Babam bana koyduğu kuralları hatırlatır					
9)	Babam ne zaman bir şey söylemeye kalksam konuyu değiştirir					
10)	Babam bazı şeyleri benim bakış açımdan görmeye çalışır					
11)	Babam benim moralim bozuk olduğunda beni rahatlatmaya çalışır					
12)	Babam çocukların her istediklerini yapamayacaklarına inanır					
13)	Babam durgun davranıp davranmadığımı gözler					
14)	Babam sürekli bana karışır					
15)	Babam mümkün olduğunca ne yapmam gerektiği konusundaki seçimlerime izin verir					
16)	Babam üzüntülü olduğumda beni neşelendirir					
17)	Babam ev içindeki ve dışındaki kuralları takip etmeyi öğrenmemi ister					
18)	Babam komşular, öğretmenlerim ve arkadaşlarımla ana babaları ile benim davranışlarım hakkında konuşur					
19)	Babam ailedeki diğer kişilerin problemlerinden dolayı beni suçlar					
20)	Babam bazı şeylerde benim karar almama izin verir					
21)	Babam bana yeterince ilgi ve şefkat gösterir					
22)	Babam ana-babaların çocuklara kurallar koymasının doğru olduğuna inanır					
23)	Babam arkadaşlarımla kim olduğumu ve nerelerde vakit geçirdiğimi bilmek için gayret gösterir					
24)	Babam beni eleştirirken geçmiş hatalarımı ortaya koyar					
25)	Babam işleri kendi yolunda götürmede ısrarcıdır					
26)	Babam bana sevgisini göstermenin doğru olduğuna inanır					
27)	Babam istediğim her şeyi yapmada beni özgür kılar					
28)	Babam istediği gibi davransam da davranmasam da pek ilgi göstermez					
29)	Babam onun istediği gibi davranmadığımda bana arkadaşça (sıcak) davranmaz					
30)	Babam gereksinimlerime duyarlı değildir					
31)	Babam benimle bir şeyler yapmaktan hoşlanır					
32)	Babamın benden makul beklentileri vardır					
33)	Babam ev içi ve dışında nasıl davranılması gerektiğinin farkında değildir					
34)	Babam ben onu hayal kırıklığına uğrattığımda bana bakmaktan kaçınır					
35)	Babam hayatta çizeceğim yolda bana yardımcı olur					

EK 5:

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Yaş: ( )

Cinsiyet: Kadın ( ) Erkek ( )

Eğitim: ( ) İlköğretim ( ) Ortaöğretim ( ) Lisans ( ) Lisansüstü

Anne Eğitim: ( ) İlköğretim ( ) Ortaöğretim ( ) Lisans ( ) Lisansüstü

Baba Eğitim: ( ) İlköğretim ( ) Ortaöğretim ( ) Lisans ( ) Lisansüstü

ÖZGEÇMİŞ

Ad – Soyad: Zeynep AKÇA

Doğum Tarihi: 30/08/1984

T.C. No: 19574661920

E- Mail : zeynep_k_akca@hotmail.com

zeynepkakca@yahoo.com

zeynepkakca@gmail.com

Tel. : 02163283804

05354121960

EĞİTİM DURUMU

2008 – 2012 T.C. Maltepe Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans

2003 – 2008 T.C. Maltepe Üniversitesi Psikoloji

1998 – 2001 Kemal Atatürk Lisesi

BİLİMSEL ÇALIŞMALAR

1. 2011 'Zarit Bakıcı Yüğü Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması'
- 1) 2010 'The Relationship between Neuropsychological Evaluation and Volumetric MRI findings in Alcohol Dependent Patients'
- 2) 2008 'THE ROLE OF DEPRESSİVE EPİSODES IN COGNİTİVE İMPAİRMENTS OF PATİENTS WITH BİPOLAR DİSORDER' (3 rd Biennial Conference of the International Society for Bipolar Disorder / January 2008 India)
- 3) 2008 'DOES PSYCHOEDUCATIONAL APPROACH COULD REACH THE TARGET PATIENTS BİPOLAR DİSORDER?'

ALANDAKİ ÇALIŞMALAR

2008 – 2011 İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Nöroloji Anabilim Dalı,
Davranış Nörolojisi ve Hareket Bozuklukları Birimi – **Prof. Dr. Hakan GÜRVİT,**
Uzman Dr. Gülsen BABACAN ile Bilimsel Araştırma Çalışmaları

2006 – 2010 İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Nöroloji Anabilim Dalı,
Davranış Nörolojisi ve Hareket Bozuklukları Birimi ve Nöropsikoloji Laboratuvarı
(Prof. Dr. Öget ÖKTEM TANÖR)

2006 – 2009 İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı
(Duygudurum Bölümü) - **Prof. Dr. Olcay YAZICI, Uzman Psikiyatrist Sibel**
ÇAKIR ile Bilimsel Araştırma Çalışmaları

Şubat 2007- Haziran 2007 Memory Center Nöropsikiyatri Merkezi / İstanbul
Nöropsikiyatri Hastanesi

2006- 2009 Altis Nöroloji ve Psikolojik Danışmanlık Merkezi (Dr. Bülent MADİ) -
Nöropsikoloji Asistanı ve Psikolojik Danışmanlık

Temmuz 2006- Ağustos 2006 Gizli Bahçe Çocuk Evi

EĞİTİM ve KONGRELER

- 10/2011 8. Ulusal Geropsikiyatri Sempozyumu (İstanbul)
- 05/2011 Kognitif VIII. Uluslararası Kognitif Nörobilim Toplantısı
(Marmaris)
- 05/2010 Kognitif VII. Uluslararası Kognitif Nörobilim Toplantısı (İstanbul)
- 04/2009 EMDR (Eye Movement Desensitization and Reprocessing), DBE
- 04/2009 Kognitif VI. Uluslararası Kognitif Nörobilim Toplantısı (Marmaris)
- 03/2009 Temel Nörofizyoloji Kursu (Dr. Bülent MADİ)
- 03/2009 2. Nöropsikiyatri Günleri, Nöropsikiyatri Kursu (İstanbul)
- 11/2008 ‘Bilimsel Makale Yazmak ve Yayına Hazırlamak’ Prof. Dr. Zeynep
Aycan (Türk Psikologlar Derneği)
- 11/2008 Kognitif Terapi İlkeleri ve Depresyon Tedavisinde Uygulanması’
Dr. Emel Stroup (Sedat Özkan Psikiyatrik Tıp Merkezi)
- 09/2008 /2010 Roschach Eğitimi Tefvika Tunaboğlu İkiz (Projektif Testler

Derneği)

- 10/2008 Klinik ilk Görüşme ve Değerlendirme & Klinik Terapi Becerileri (Kognitif Terapi) Dr. Emel Stroup (Sedat Özkan Psikiyatrik Tıp Merkezi)
- 09/2008 ‘Nörolojide Tartışmalı Konular 2’ Cerrahpaşa Nöroloji Günleri IV (Katılım Sertifikası)
- 05/2008 ‘Psikolojiyi Yeniden Düşünmek 2008’ (Sempozyumun düzenlenmesinde görevli) (T.C. Maltepe Üniversitesi)
- 05/2008 Kognitif V, Uluslararası Kognitif Nörobilim Toplantısı (Marmaris)
- 04/2008 ‘Kognitif Terapinin Anksiyete Bozukluklarında Uygulanması’ Dr. Emel Stroup (Sedat Özkan Psikiyatrik Tıp Merkezi)
- 04/2008 TNTS (Türkiye İçin Nöropsikolojik Testlerin Standardizasyonu Grubu), Demansta Bilişsel Tarama Kursu (İstanbul)
- 04/2008 1. Özel Eğitim ve Otizm Sempozyumu (KKTC Özel Eğitim Vakfı)
- 03/2008 1. Nöropsikiyatri Günleri, Nöropsikiyatri Kursu (İstanbul)
- 03/2008 Bilişsel Varoluş Terapisi (BVT) Eğitimi Sertifikası (Prof. Dr. Abdulkadir ÖZER) (İstanbul)
- 03/2008 Demans ‘Adli ve Hukuksal Bakış’, Haydarpaşa Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi (İstanbul)
- 02/2008 Nöropsikolojik Test Eğitimi Sertifikası ‘Stroop Testi TBAG Formu, Sayı Dizisi Öğrenme Testi, Çizgi Yönünü Belirleme Testi ve İşaretleme Testi’ (Ankara)
- 12/2007 Nöropsikolojik Test Eğitimi Sertifikası ‘Wisconsin Kart Eşleme Testi ve Raven Standart Progresif Matrisler Testi’ (Ankara)
- 12/2007 Gazi Nöropsikiyatri Buluşmaları 2 ‘Zihin ve Dil’ (Ankara)
- 11/2007 Denver II Gelişimsel Tarama Testi Eğitimi (Türk Psikologlar Derneği) (Hacettepe Üniversitesi Çocuk Nörolojisi)
- 08/2007 EBAT Ulusal Nörobiyoloji Yaz Okulu: Sinir Sisteminin Yüksek Fonksiyonları (İzmir)
- 02/2008 - PASS Müdahale Programı - PREP Eğitimi (Yrd. Doç. Tamer ERGİN) (Öğrenme problemi olan çocukların gelişimsel özelliklerinin nöropsikolojik açıdan değerlendirilmesi, Öğrenmenin nöropsikolojik temelleri)

- 10/2007 Bilişsel Davranışçı Psikoterapiler: ‘Düşünsel Duygulanımcı Davranış Terapisi’ Kursu (Prof. Dr. Ertuğrul KÖROĞLU) (43. Ulusal Psikiyatri Kongresi) (İstanbul)
- 10/2007 Nöropsikolojik Test Uygulama ve Puanlama Eğitimi (Prof. Dr. Sirel KARAKAŞ) (43. Ulusal Psikiyatri Kongresi) (İstanbul)
- 12/2007 Özürlüler ’07 Kongresi (İstanbul)
- 12/2007 Yetişkin Psikopatolojisi Eğitimi (Psikolojik Testler Derneği)
- 11/2007 Çocuk ve Ergen Psikopatolojisi Eğitimi (Psikolojik Testler Derneği)
- 11/2007 2. Ulusal ‘Cerebral Palsy’ ve Gelişimsel Bozukluklar Kongresi (İstanbul)
- 11/2007 17. Ulusal Özel Eğitim Kongresi (İzmir)
- 10/2007 43. Ulusal Psikiyatri Kongresi (İstanbul)
- 06/2007 T.C. Maltepe Üniversitesi Uluslararası Gençlik ve Rehberlik Sempozyumu
- 04/2007 Bilfen Anaokulları Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Konferansı
- 11/2006 42. Ulusal Psikiyatri Kongresi (İstanbul)
- 11/2006 ‘Psikiyatrik Görüşme’ Kursu (Erol Göka)
- 11/2006 6. Ulusal Cinsellik ve Cinsel Tedaviler Kongresi (İstanbul)
- 11/2006 Kadıköy Belediyesi Aile Danışma Merkezlerinde, Aile Planlaması Eğitimi Öğretmenliği (Teşekkür Belgesi)
- 10/2006 Temel Nöroloji Kursu (Dr. Bülent MADİ)
- 07/2006 11. Ulusal Psikoloji Öğrencileri Kongresi (İzmir)
- 04/2007 ‘Aile Okulu 6 (Aile Eğitimi) Sertifika Programı’
- 03/2006 ‘Aile Okulu 5 (Aile Eğitimi) Sertifika Programı’
- 02/2006 ‘Piaget’in Birebir Eşleme Deneylelerinin Uygulaması’

KONUŞMACI OLDUĞUM SEMİNERLER

03/2009 ‘Yaşlılık ve Demans’, Kadir Has Üniversitesi.

10/2008 ‘Alzheimer ve Benzeri Bunamalarda Hasta Yakınlarının Bilgilendirilmesi, Hastalıkla İlgili Alınacak Önlemler’, ALTİS Nöroloji ve Psikolojik Danışmanlık Merkezi

06/2008 ‘Unutkanlık Nedir, Nasıl Önlenir ve Nasıl Geciktirilebilir?’, KASEV Huzurevi

ÇALIŞTIĞIM KURUMLAR

İstanbul Psikiyatri Enstitüsü

NPİstanbul Nöropsikiyatri Hastanesi

ALTİS Nöroloji ve Psikolojik Danışmanlık Merkezi

KASEV Vakfı Kadir Rezan Has Öğretmen Dinlenmeevi – Huzurevi

BAĞLI BULUNULAN DERNEKLER

Nöropsikoloji Derneği

Türk Psikologlar Derneği

Psikofizyoloji ve Nöropsikoloji Derneği

Bipolar Yaşam Derneği

REFERANSLAR

Prof. Dr. Oğuz TANRIDAĞ

Prof. Dr. Öget ÖKTEM TANÖR

Prof. Dr. Olcay YAZICI

Prof. Dr. Hakan GÜRVİT

Nöroloji Uzmanı Dr. Gülsen BABACAN

Nöroloji Uzmanı Dr. Bülent MADİ

Psikiyatri Uzmanı Dr. Sibel ÇAKIR

Prof. Dr. Nursel TELMAN

Yrd. Doç. Dr. Bayhan ÜGE